

Janica Joutsi

KADONNEET LAMPAAT

**Mustasaaren suomalaisen seurakunnan perheiden puuhapäivän
kehittäminen**

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö
Joulukuu 2019**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Joulukuu 2019	Tekijä/tekijät Janica Joutsi
Koulutusohjelma Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö		
Työn nimi KADONNEET LAMPAAT. Mustasaaren suomalaisen seurakunnan perheiden puuhapäivän kehittäminen		
Työn ohjaaja KM Sari Virkkala	Sivumäärä 42 + 3	
Työelämäohjaaja Lastenohjaaja Pirita Hakomäki, Mustasaaren suomalainen seurakunta		
<p>Tässä opinnäytetyössä tarkoituksena oli kehittää Mustasaaren suomalaisen seurakunnan perheiden puuhapäivää. Perheiden puuhapäivä on lapsi- ja perhetyön järjestämä tapahtuma, jossa on erilaisia toimintapisteteitä, joita perheet saavat yhdessä kiertää. Perheiden puuhapäivä järjestetään kerran vuodessa yleensä ennen syyslomaa.</p> <p>Puuhapäivään osallistuneilta perheiltä kerättiin palautetta kyselylomakkeella. Kyselyllä haluttiin selvittää, mikä tapahtumassa on jo hyvää ja mikä kaipaisi kehitystä. Vastauksien pohjalta luotiin seuraavan vuoden puuhapäivä.</p> <p>Opinnäytetyön teoriaosassa käsitellään lapsen kasvua ja kehitystä erityisesti leikki-iässä. Lisäksi tarkasteltiin lapsi- ja perhetyötä sekä lasten kristillisestä kasvatusta.</p>		
Asiasanat kirkko, lapset, lapsityö, leikki-ikä, perhe, perhetyö, seurakunta, toiminta, varhaiskasvatus		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date December 2019	Author Janica Joutsu
Degree programme Bachelor of Humanities, Community Educator		
Name of thesis MISSING SHEEP. Improving the family action day at the Mustasaari Finnish parish.		
Instructor M.Ed Sari Virkkala	Pages 42 + 3	
Supervisor Child educator Pirita Hakomäki, Mustasaari Finnish parish		
<p>The purpose of this thesis was to improve the family action day at the Mustasaari Finnish parish. The family action day is an event organized by child- and family work, where there are different kinds of activity spots that families can circle. The family action day is once a year usually before autumn break.</p> <p>Families who attended the family action day were collected feedback through a questionnaire. Through the questionnaire I wanted to find out what already worked and what would need improvements. Based on the answers we organized the next year's family action day.</p> <p>The theoretical part of my thesis discusses child's growing and development especially in young children. Child- and family work and children's Christian raising was also discussed.</p>		

<p>Key words Action, children, child work, church, early childhood education and care, family, family work, parish</p>

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 KEHITTÄMISTEHTÄVÄT	3
3 KEHITTYMINEN VARHAISLAPSUUDESSA.....	5
3.1 Sosioemotionaalinen kehitys.....	5
3.2 Kognitiivinen kehitys	6
3.3 Uhmaikä.....	8
3.4 Mitä leikki on?.....	10
3.4.1 Esine- ja toimintaleikit.....	11
3.4.2 Rakenteluleikit	12
3.4.3 Roolileikit	14
3.4.4 Sääntöleikit.....	16
4 PERHETYÖ	18
4.1 Perheen määritelmä	18
4.2 Ehkäisevä ja vahvistava perhetyö	19
4.3 Korjaava perhetyö	20
4.4 Kirkko perhetyön tekijänä	21
4.5 Mustasaaren suomalaisen seurakunnan perhetyö	23
5 KIRKON VARHAISKASVATUS.....	24
5.1 Lapsityön tarkoitus, tavoitteet ja toimintamuodot.....	24
5.2 Kristillinen kasvatus	26
5.3 Mustasaaren suomalaisen seurakunnan lapsityö.....	27
6 PUUHAPÄIVÄ TAPAHTUMA.....	30
6.1 Puuhapäivä 2018	30
6.1.1 Puuhapäivä 14.10.2018	30
6.1.2 Kyselyn tulokset vuodelta 2018.....	31
6.2 Puuhapäivä 2019	33
6.2.1 Puuhapäivän suunnittelu	33
6.2.2 Mainos	34
6.2.3 Kyselylomakkeet.....	35
6.2.4 toimintapisteet.....	35
6.2.5 Toteutus.....	36
7 POHDINTA.....	39

LÄHTEET.....	41
---------------------	-----------

LIITTEET

1 JOHDANTO

Seurakunta on ollut lähellä sydäntäni rippikouluiästä lähtien. Oman seurakunnan isoskoulutuksen kautta muut seurakunnan työalat kävivät tutummiksi. Lapsi- ja perhetyön järjestämät tapahtumat tarvitsivat usein isosia avuksi erilaisiin pieniin tehtäviin, kuten pitämään toimintapisteitä erilaisissa tapahtumissa. Isosaikojen lomassa aloin huomata pitäväni yhä enemmän seurakuntatyöstä ja erityisesti sen moninaisuudesta, varsinkin silloin kun työskennellään lasten kanssa. Lapset ovat aina niin rehellisiä ja osoittavat suoraan omat ajatuksensa. Tämän takia halusin kehittää oman seurakuntani lapsi- ja perhetyötä ja sille löytyikin lopulta puuhapäivän muodossa tarvetta.

Opinnäytetyöni on hankkeistettu Mustasaaren suomalaiseen seurakuntaan ja se keskittyi lapsi- ja perhetyön yhdessä järjestämän puuhapäivän kehittämiseen. Puuhapäivä on ollut osa syyskauden toimintaa monta vuotta ja sitä haluttiin kehittää. Puuhapäivä on tapahtuma, jossa on erilaisia toimintapisteitä, kuten pomppulinna, pelkokerroin ja kauneusstudio. Päädyin seuraamaan ja keräämään palautetta tapahtumasta vuonna 2018 ja näiden pohjalta ryhdyin kehittämään seuraavan vuoden tapahtumaa. Kehittämistehtävät sain aika vapaasti valita ja päädyin keskittymään yhteen seurakunnan tärkeimmistä asioista, hengellisyyteen. Tapahtumassa ei ole ollut hengellistä jatkumoa oikeastaan ollenkaan ja tekemilläni muutoksilla tapahtumaan saatiin tuotua hengellisyyttä läpi koko tapahtuman. Perheiltä saadusta palautteesta nähtiin, että tapahtuma on tärkeä ja merkityksellinen perheille.

Koen, että opinnäytetyö on tarpeellinen, sillä seurakunnassa ollaan tekemässä säästöjä tulevina vuosina ja puuhapäivä ei saisi olla yksi niistä. Puuhapäivä on osa vapaampaa lapsi- ja perhetyötä, jossa tarjotaan lapsiperheille ilmaista tekemistä viikonloppuna. Samalla tarjoten mahdollisuus kohtaamiseen ja lasten hengellisen kasvun tukemiseen sekä vahvistamiseen.

Opinnäytetyöni teoriaosa käsittelee lasten kasvua ja kehitystä pääasiassa leikki-iässä. Sen jälkeen keskitytään perhetyöhön ja lapsityöhön omissa luvuissaan ja lisäksi käsittelen kristillistä kasvattamista, sillä se on tärkeä merkityksellinen osa lapsityötä. Lapsityö on käsitteenä vanha, ja uusi virallinen käsite lapsityölle on varhaiskasvatustyö. Kuitenkin tässä opinnäytetyössä puhun lapsityöstä, sillä hankkeistajaseurakunnassani varhaiskasvatustyöstä puhutaan lapsityönä.

2 KEHITTÄMISTEHTÄVÄT

Opinnäytetyöni kehittämistehtävät syntyivät yhdessä hankkeistaja seurakunnan kanssa. Seurakunnalla oli tarve saada tapahtumasta jonkinlaista kirjallista tietoa ja opinnäytetyön avulla sitä syntyi luontevasti. Toinen kehittämistehtävä nousi matkanvarrella esiin ja se osoittautui yllättävän tärkeäksi toiminnan jatkon kannalta.

Opinnäytetyössäni oli kolme kehittämistehtävää. Ensimmäinen kehittämistehtävä oli puuhapäivän suunnittelu ja toteutus. Seurakunnalla on järjestetty pitkään tapahtumaa jossa on aina sama kaava ja samat toimintapisteet. Työssäni kehitin tapahtumaa niin, että perusrunko säilyy samana, mutta tapahtumaa virkistetään. Tapahtuman suunnittelu tapahtui itsenäisesti ja seurakunnan kanssa tehtiin yhteistyötä päivämäärien ja tiettyjen toimintapisteiden kanssa. Suunnitteluvaiheessa suunnittelen tapahtumaan uudenlaisen aloituksen, jossa on uutena osana hengellisyys. Suunnittelin itse toimintapisteet sekä niiden toteutuksen. Lisäksi suunnittelin puuhapäivälle mainoksen ja toteutin sen. Käytännön osiossa pidin tapahtuman ja huolehdin, että kaikki toimii. Toteutusvaiheeseen rekrytoitiin mukaan myös vapaa-ehtoisia pitämään toimintapisteitä.

Toinen kehittämistehtäväni oli tuoda tapahtumaan jotain hengellistä. Tapahtumassa ei ole ollut melkein mitään hengellistä, vaikka tapahtuma onkin ollut seurakunnan järjestämä. Hengellisyyden tuominen tapahtumaan tukee lasten hengellistä kasvua, ja samalla hyödynnetään kirkon antamaa mahdollisuutta hengellisestä kasvatuksesta. Tapahtumassa ei kuitenkaan saa olla liikaa hengellisyyttä, koska tarkoituksena on viettää mukava päivä yhdessä puuhaten lasten kanssa.

Kolmas kehittämistehtävä keskittyi siihen, kuinka lapsiperheet saadaan osallistumaan uudestaan tapahtumaan. Vuosi vuodelta tapahtumassa on ollut vähemmän kävijöitä. Tapahtumaa on mainostettu lähinnä Facebookin kautta ja se ei tavoita kaikkia seurakunnan lapsiperheitä.

Tavoitteena oli saada mukaan ne perheet, joita ei tavoiteta Facebookin kautta. Lisäksi teke­mällä puuhapäivästä mieleenpainuvampi saadaan ne lapsiperheet, jotka ovat jo osallistuneet puuhapäivään, osallistumaan myös seuraavalla kerralla. Mieleenpainuva tapahtuma mainos­taa myös itse itseään, kun lapsiperheet puhuvat toisiensa kanssa, ja tällöin saadaan myös uusia osallistujia.

3 KEHITTYMINEN VARHAISLAPSUUDESSA

Varhaislapsuus on elämän ensimmäinen ikävaihe, joka alkaa syntymästä ja kestää noin seitsemänten ikävuoteen asti, jolloin siirrytään keskilapsuuteen. Varhaislapsuus pitää sisällään vauva- ja leikki-iän. Tässä opinnäytetyössä keskityn leikki-ikään ja sen vaiheisiin. Varhaislapsuudessa tapahtuva kehitys on perusta kaikille myöhemmin opittavilla taidoille ja tiedoille. Varhaislapsuudessa tapahtuu voimakasta kasvamista, kehittymistä ja oppimista. Varhaislapsuudessa tapahtuva fyysinen kasvu on käytännössä solujen määrän ja koon kasvamista. Kasvunopeus on suurin syntymän jälkeisinä vuosina. Lapsi kehittää myös syntymästään asti erilaisia motorisia taitoja. Motorisilla taidoilla tarkoitetaan liikkeiden kehitystä. Esimerkiksi kävelemään oppimista ja miten pidetään kynästä kiinni. Varhaislapsuudessa tapahtuu myös kognitiivista kehitystä. Kognitiivisella kehityksellä tarkoitetaan muistin, ajattelun, kielen ja oppimisen kehittymistä, jatkossa viitataan näihin kognitioina. Jean Piaget on luonut teorian ajattelun kehittymisestä. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2014, 22-23; Turunen 2005, 27.)

3.1 Sosioemotionaalinen kehitys

Lasten sosiaalisessa kehityksessä tapahtuu paljon asioita ensimmäisen kuuden ikävuoden aikana. Lapsi oppii puhumaan sekä ymmärtämään toisia ja heidän tunteitaan ja lapsi muodostaa oman sosiaalisen identiteetin. Lapsen sosiaalinen identiteetti tarkoittaa, että lapsi on oppinut joitain oman yhteisönsä perusnormeja ja sääntöjä, jotka ovat muodostaneet lapsen omatunnon perustan. Lapsen omatunto kuitenkin kehittyy koko elämän ajan. Yksi iso harppaus lapsen sosiaalisessa kehityksessä tapahtuu vuorovaikutustaitojen kehittyessä. Kun lapsi oppii puhumaan, aukeaa paljon uusia tapoja tehdä vuorovaikutusta toisten kanssa. Kielen oppimista varten lapsella on synnynnäisiä valmiuksia, jotka kehittävät kielen oppimista. Kielen oppiminen ei ole kuitenkaan nopea prosessi, vaan se tapahtuu pikkuhiljaa. Leikki-ikäiset lapset kartuttavat omaa sanavarastoaan hyvin nopeasti. Lapsi myös oppii sanojen taivutusmuotoja ilman

erillistä opettamista. Puheen oppimiseen vaikuttaa paljon se, kuinka paljon lapsen kanssa puhutaan kotona ja millaista kieltä käytetään puhuessa. (Nurmi ym. 2014. 39, 41, 45.; Dunderfelt 2011. 75-76; Dowling 2010, 45.)

Vuorovaikutustaitojen kehittyessä on lapsen mahdollista alkaa luomaan kaverisuhteita. Jotta lapset pystyvät toimimaan hyvin yhdessä, on lasten ensin opittava kotona sosiaalisia-taitoja, kuten esimerkiksi, ettei toiselta saa ottaa lelua kädestä tai että toista ei saa lyödä. Lapsella tulee olla myös empatiakykyä eli lapsi osaa tehdä havaintoja toisen lapsen tunteista, jotta leikki onnistuu. Jotta lapsi pystyy itse alkaa ymmärtää toisen lapsen tunteita, on hänen itse koettava ja nähtävä erilaisia tunteita. Lapsen on kuitenkin varhaisessa iässä hankala ymmärtää sekoittuneita tunteita, kuten esimerkiksi iloa ja surua. Lapset eivät ymmärrä vielä sitä, että sekä positiivisia että negatiivisia tunteita voi kokea yhtä aikaa. Kuitenkin ajan kanssa ja erilaisten harjoitteiden ja yhdessä elämisen kautta lapsi oppii tunnistamaan monia erilaisia tunteita. Osa lapsen vuorovaikutustaitojen kehittymistä on myös odottamisen taito. Lasten normaalin impulsiivisuuden takia lapset eivät osaa luonnostaan odottaa asioita, vaan odottamista täytyy opetella. Odottamisen taitoa voidaan harjoitella esimerkiksi lautapelejä pelaamalla tai kuten puuhapäivässä, jonottamalla rauhassa omaa vuoroaan toimintapisteelle. Nurmi ym. 2014, 61; Dowling 2010, 89-92.)

3.2 Kognitiivinen kehitys

Sveitsiläinen Jean Piaget on luonut teorian ajattelun kehittymisestä. Piagetin mukaan lapsi ei ole vain pieni aikuinen, vaan oma yksilö, joka ajattelee asioita lapsen tavalla. Kognitioiden avulla lapsi oppii ja hankkii uutta tietoa ympäristöstään. Piagetin mukaan lapsella ei ole valmiita perittyjä kykyjä, ainoastaan valmius reagoida ympäristöönsä ja sen muutoksiin. Piaget jakaa kehityksen kahteen vaiheeseen: sensomotoriseen nollasta kahteen vuoteen ja esioperationaaliseen kahdesta seitsemän vuotiaaseen. Sensomotorisessa vaiheessa lapsi hankkii tietoa

toistamalla tiettyjä toimintoja monta kertaa saavuttaakseen haluamansa lopputuloksen. Sensomotorisessa vaiheessa lapsi hankkii tietoa havainnoimalla ympäristöön, käsittelemällä ympäristössä olevia asioita ja liikkumalla paljon. Esioperationaalisisessa vaiheessa lapsen ajattelu siirtyy sensomotorisesta ajattelusta esittävään ajatteluun. Esioperationaalisisessa vaiheessa lapsen kielitaito laajenee nopeasti ja lapsi pystyy leikkimään kuvitteellisia leikkejä. Lisäksi lapsi pystyy hahmottamaan konkreettisen esimerkin avulla erilaisia sarjoja. (Nurmi ym. 2014, 23-24)

Muistilla tarkoitetaan kykyä tallentaa ja palauttaa mieleen aikaisempia kokemuksia. Muisti voidaan jakaa sensomotoriseen muistiin, lyhytkestoiseen työmuistiin tai pitkäkestoiseen säilömuistiin. Muistin toiminnassa tärkeää on se, miten aikaisempien kokemusten pohjalta syntyneet skeemat eli muistijäljet ja mielikuvat palautetaan mieleen lyhytmuistista tai säilytetään pitkäkestoisessa muistissa. Ensimmäisestä elinpäivästään lähtien lapsella on valmius oppia uusista kokemuksistaan. Oppiminen on sidoksissa muistin kehitykseen. Muisti ei kuitenkaan ole loputon ja sinne ei voida taltioida kaikkea koko ajan. Sen takia lapsen kokemuksista syntyneet mielikuvat painautuvat lapsen mieleen. Muisti on siis sidoksissa kaikkeen muuhun kehitykseen. Esimerkiksi lapsi oppii muistamaan ensimmäisen ikävuotensa aikana erilaisia kategorioita, kuten ihmisiä, eläimiä ja tiettyjä esineitä. Oppiessaan esineiden nimet lapsi pystyy muodostamaan esineistä mielleyhtymiä, joiden avulla hän pystyy oppimaan uusia asioita ja painamaan niitä mieleen. Pysyvien mielikuvien muodostuttua lapsi pystyy ennakoimaan tilanteita palauttamalla mieleen aikaisempia kokemuksia ja niiden avulla suorittamaan jonkin toiminnon. Esimerkiksi lusikka viittaa syömiseen. (Nurmi ym. 2014, 56; Sääkslahti 2018, 94-95.)

Muistisuorituksiin tarvittavat toiminnot ovat mieleen painaminen ja muistista palauttaminen. Tunnistaminen ja aktiivinen palauttaminen ovat mieleen palauttamista. Tunnistamisella tarkoitetaan sitä, kun lapsi pystyy päättämään, minkä esineen on nähnyt aikaisemmin. Aktiivisella palauttamisella tarkoitetaan sitä, kun lapsi joutuu tuottamaan muististaan puuttuvat havaintokohteet. Pitkäkestoiseen säilömuistiin on tallennettu aikaisemmin opittuja tietoja, taitoja

ja kokemuksia. Näiden muistojen avulla lapsi pystyy käsittelemään uusia tilanteita. Aiemmat muistot säätelevät mihin asioihin lapsen mielenkiinto kohdistuu uudessa tilanteessa. Työmuistia eli lyhytaikaista muistia tarvitaan tiedon aktiiviseen käsittelyyn. Työmuisti on rajallinen ja sen avulla voidaan muistaa hetkellisesti asioita esimerkiksi numerojonoja. Jokaisella kerralla, kun muisto palautetaan mieleen, se muuttuu vähän. Sen takia aikuisena ei välttämättä pysty muistamaan lapsuudesta tarkasti kaikkia asioita. (Huttu & Heikkinen 2017, 123; Nurmi ym. 2014, 56-57.)

Pitkäkestoisessa muistissa voidaan erotella sisältöjen mukaan semanttinen muisti eli käsitteille, niiden suhteille ja ominaisuuksille perustuva muisti ja episodinen muisti, joka sisältää kaikki muistot, esimerkiksi tiettyyn aikaan ja paikkaan liittyvät kokemukset ja koetut elämykset. Episodisessa muistissa olevat tapahtumat järjestyvät tarinanomaiseksi käsikirjoitukseksi eli skriptiksi. Käsikirjoitukseen vaikuttavat erilaiset kokemukset, kuten kaupassa käynti tai saunominen. Muistin kehityksen kannalta käsikirjoituksilla ja vanhempien vuorovaikutuksella on iso merkitys. Erilaisten tarkentavien kysymysten avulla voidaan auttaa lasta jäsentämään tapahtumia ajallisesti ja hahmottamaan keskeisiä tekijöitä. Pitkäkestoisessa muistissa on vielä proseduraalinen muisti. Se tarkoittaa erilaisten toimintasarjojen hallintaa ja niiden muistamista. Esimerkiksi pyörällä ajaminen opitaan kerran ja sen jälkeen sitä ei unohdeta, koska se on automatisoitunut mieleen. (Nurmi ym. 2014, 57-58.)

3.3 Uhmaikä

Uhmaikä on lapsen kehityksen kannalta tärkeä vaihe. Uhmaikä alkaa yleensä noin kahden vuoden iässä lapsesta riippuen ja päättyy noin neljännen ja viiden ikävuoden aikana. Osalla lapsista uhmaikä vaihe voi päättyä myös aikaisemmin. (Lapsi on uhmaiässä 2018.) Uhmaikäinen lapsi on siirtymässä vauva-ikästä leikki-ikään ja tämä aiheuttaa konflikteja. Lapsi osaa jo puhua, kävellä ja juosta, mutta lapsi ei kuitenkaan vielä kykene kaikkiin samoihin asioihin kuin aikuinen. (Sinkkonen 2008, 138.) Uhmaikäinen lapsi tuntee erilaisia aggression tunteita.

Suuttuminen, raivo ja viha ovat reaktioita, joita syntyy silloin, kun lapsi ei pysty sietämään jotain tilannetta ja yrittää aggression tunteiden avulla helpottaa tilannetta johonkin suuntaan. Aggression tunteita ei kuitenkaan pidä sekoittaa aggressiiviseen käytökseen. (Cacciatore 2008, 8.)

Uhmaikä on usein täynnä pieniä ja isoja konflikteja. Konfliktien määrä voi olla hyvinkin suuri, mutta se on täysin normaalia. Yksi syy konflikteihin on se, että lapsi ei ole enää kaiken keskipisteenä. Lapselta aletaan yhtäkkiä vaatia uusia asioita, jotka pitäisi ymmärtää ja toimia niiden mukaan. Lapselle tämä tulee shokkina ja lapsi pyrkii taistelemaan kaikilla voimillaan, jotta saisi oman tahtonsa lävitse. Toinen iso syy konflikteille on se, että lapsi osaa jo paljon uusia asioita. Lapsi esimerkiksi osaa jo syödä ja pukea itse sekä hakea tavaroita, joita hän haluaa käyttää. Lapsella on hyvä itseluottamus ja hän on varma asioista. Lapsi ajattelee, että selviää itse kaikesta. Tämä minä osaan itse- vaihe näkyy esimerkiksi siinä, että lapsi haluaa auttaa kotitöissä tai toistaa samoja asioita moneen kertaan. Minä itse vaiheessa lapsi komentelee ympäristöään ja jakaa näille eri tehtäviä. Vanhempien asettamat rajat kuitenkin rajoittavat lapsen vapautta ja lapsi tuntee olonsa loukatuksi, mistä yleensä seuraa konflikteja. Uhmaikässä alkaa myös ponteva ein hokeminen. Se on merkki siitä, että lapsi on alkamassa itsenäistyä vanhemmistaan. Konflikteja voi syntyä oikeastaan mistä vain asiasta. Usein valtataisteluita käydään vanhempien tai sisaruksien kanssa. Lapselle tulee kuitenkin näyttää se, että vaikka hän on iso jo, aikuinen on se, joka päättää perheen asioista. (Alfvén & Hofsten 2012, 43-45; MLL 2018; Arajärvi 1999, 33.)

Uhmaikäiselle lapselle tulee asettaa rajoja. Rajojen asettamiselle on neljä syytä. Ensimmäinen lasta täytyy suojella. Toiseksi täytyy varmistaa lapsen hyvinvointi. Nämä kaksi ensimmäistä ovat lähes jokaiselle aikuiselle selkeitä ja niistä pidetään kiinni lähes tiedostamatta. Kuitenkin kolmas ja neljäs raja voivat tuntua haastavilta. Kolmanneksi lapsesta on kasvamassa sosiaalinen olento. Neljäntenä lapsi tarvitsee vastustusta. Lapsen tulee pystyä tulevaisuudessa toimia erilaisten ihmisten kanssa ilman konflikteja. Konflikteja on hyvä harjoitella tuttujen ja turvallisten vanhempien kanssa. Aikuisen turvallisessa psyykkisessä ja fyysisessä sylissä on hyvä

olla ja purkaa pahaa oloa. Ennen kuin konflikteja ehtii sattua tai jos vanhempi tunnistaa että lapsella on alkamassa raivokohtaus, voi lapsen huomion kääntää toisaalle. Huomion kääntäminen toisaalle voi tapahtua lukemalla satua tai katsomalla lintuja ikkunasta. (Alfvén & Hofsten 2012, 49; Sinkkonen 2008, 156, Mackonochie 2006, 67.)

3.4 Mitä leikki on?

Leikin merkitys varhaislapsuudessa on suuri. Leikki on lapselta itsestään kumpuavaa vapaaehtoista toimintaa, jonka avulla lapsi oppii tutustumaan ympäristöönsä, opettelemaan uusia taitoja ja jakamaan kokemuksia toisien kanssa (Nurmi ym. 2014, 65). Leikkiessään lapsi kokee ilon tunteita. Ilon tunteet taas syntyvät siitä toiminnasta, mitä lapsi itse keksii ja toteuttaa (Helenius 1993, 22-23). Lasta ei voi pakottaa leikkimään. Muuten leikki menettää itsestään jotain olennaista. (Kalliala 2010, 114.) Aikuisella on leikeissä kolme tehtävää: antaa lasten leikkiä rauhassa, osallistua leikkiin lasten haluamalla tavalla tai osallistua epäsuorasti tarjoamalla esimerkiksi välineitä tai mielikuvia leikkiä varten. (Rautanen 2009, 209.) Leikit, sadut, lorut ja laulut ovat lapsille erityisen tärkeitä. Niiden avulla mahdollistetaan lapsen mielikuvituksen kasvu ja rikastuminen. (Arajärvi 1999, 31.)

Tavat, joilla lapsi leikkii, kertovat siitä, minkälaisessa kasvun kehityksen tilassa lapsi sillä hetkellä on. Varhaislapsuuden leikit voidaan jakaa karkeasti neljään eri ryhmään. Esine- ja toimintaleikit puolivuotiaasta noin kolmevuotiaaksi asti. Kolmannesta ikävuodesta eteenpäin rakenteluleikit ottavat tilaa lapsen mielikuvituksessa. Neljävuotiaasta eteenpäin lapsi leikkii roolileikkejä, jotka edellyttävät empaattisten ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Viidennestä ikävuodesta eteenpäin lapset leikkivät sääntöleikkejä. Sääntöleikit opitaan vähitellen seuraamalla toisia lapsia ja sisäistämällä näin leikkien sääntöjä. (Helenius & Lummelahti 2013, 157; Nurmi ym. 2014, 65.) Ensi kuukausien aikana lapsen toiminta kuitenkin kehittyy yhteiseksi toiminnaksi aikuisten kanssa. Alussa aikuinen leikkii lapsen kanssa ja ohjaa leikkiä. Lapsen kanssa

tehdään erilaisia asioita normaalissa arjessa, mitä ei edes yhdistetä leikiksi. Kuitenkin esimerkiksi sylissä kiikuttelu, käsien heiluttelu, kutittelu ja hupsuttelu ovat leikkimistä. Niiden avulla pystytään välittämään lapselle perusluottamus, jonka voimalla hän voi alkaa opettelemaan elämässä tarvittavia taitoja. (Helenius 1993, 29.)

3.4.1 Esine- ja toimintaleikit

Ensimmäisten kolmen ikävuoden aikana lapsi leikkii pääasiassa esine- ja toimintaleikkejä. Ensimmäisiä leikin vaiheita voidaan nähdä silloin, kun lapsi alkaa ottamaan esineitä käsiinsä, ravistelee ja heiluttelee niitä sekä laittaa niitä suuhunsa. Tällä tavalla lapsi kerää tietoa ympäristöstään ja sen esineistä, esimerkiksi onko esineessä liikkuvia osia, tuottaako se jonkinlaista ääntä tai pystyykö niitä yhdistelemään keskenään. Lasta kiinnostavat etenkin kaikki painumat, kohoumat ja tupsut, jotka ovat eri materiaaleista tai tuntuvat jännittäviltä. Näiden varhaisten kokemusten avulla lapsi oppii jäsentämään tietoa ja käyttämään sitä tietoa tehdesään erilaisia toimintoja. (Nurmi ym. 2014, 65; Helenius & Korhonen 2011, 72-73; Sinkkonen 2008, 225.) Aikuisen tehtävä on rohkaista lasta leikkimään ja antaa lapselle hänen tarvitsemaansa tukea. Aikuisen tulee tukea lasta varsinkin silloin, kun lapsi on vasta opettelemassa, kuinka leikitään. Aikuisen tulee siis tarjota lapselle sellaisia leluja, jotka hän voi laittaa turvallisesti suuhunsa, ja jolla lapsi pysty satuttamaan niillä itseään. Leikkiessä lapsi sisäistää leikkikalujen kautta saatavat aistikokemukset ja rakentaa näiden pohjalta omaa sisäisyyttään. (Helenius 1993, 24; Dunderfelt 2011, 79.)

Ensimmäisen ikävuoden loppupuolella lapsi alkaa ymmärtämään, miten tiettyjä esineitä käytetään. Tuttujen, jokapäiväisten esineiden käyttö alkaa pikkuhiljaa eriytyä ja lapsi osaa jo yhdistää esimerkiksi miten ja mihin lusikkaa käytetään. Tämä viittaa siihen, että lapsi on luonut itselleen pysyviä mielikuvia tietyistä esineistä ja niiden käyttötavoista. Näissä yksinkertaisissa esinetoiminnoissa lapsi tietoisesti jäljittelee aikuisia ja heidän toimintojaan. Aluksi lapsen tekemät toiminnot suuntautuvat tiettyihin tuttuihin jokapäiväisiin esineisiin, kuten lusikkaan.

Pian kuitenkin lapsi osaa jo käyttää monipuolisesti eri esineitä ja osaa yhdistellä niitä tarkoituksen mukaisella tavalla. (Nurmi ym. 2014, 66; Helenius & Korhonen 2011, 73.)

Lapsen kasvaessa alkaa hän leikkimään enemmän symbolisia leikkejä. Varhaisimmissa leikin vaiheissa lapsi suuntaa toimintonsa itseensä. Esimerkiksi lapsi laittaa tyhjän lusikan suuhunsa ja esittää syövänsä. Symbolinen leikki voi myös suuntautua toisiin esineisiin tai henkilöihin. Tällöin leikin merkityksen antaja ja kohde erottuvat selkeästi toisistaan. Esimerkiksi lapsi syötää nukkea tyhjällä lusikalla. Kun leikki kehittyy, alkaa se siirtyä myös elollisiin kohteisiin kuten vanhempiin ja sisaruksiin. Tästä voidaan todeta se, että lapsi pyrkii kommunikoimaan ja jakamaan omia kokemuksiaan toisten kanssa. Aikuisen tehtävänä on tukea lasta mahdollisimman paljon ja antaa tälle mahdollisuus leikkiin turvallisessa ympäristössä, jossa ei ole jatkuvasti uusia häiriötekijöitä. Lapselle voi myös olla hyvin tärkeää, että hänen leikissään on mukana joku tuttu aikuinen. Tämä luo lapselle sitä turvallisuuden tunnetta mitä tarvitaan leikin kehittymiseen. Symbolisessa leikissä on ominaista se että lapsi osaa korvata esineitä toisilla ja pystyy antamaan niille uusia merkityksiä, esimerkiksi nelikulmainen palikka voi olla auto. Toinen symbolisen leikin ominaispiirre on toimintojen mallintaminen toisille. Lapsi esimerkiksi osaa riisua nukun ja laittaa sen sänkyyn nukkumaan, koska hänelle itselle on tehty niin. Symboliset leikit ovat myös hyvin tärkeitä lapsen emotionaaliselle kehitykselle, sillä lapsi pystyy muuttamaan ympäristöään sen mukaan, mikä on kiinnostavaa ja tuntuu hyvältä. Tällöin lapsi voi myös kohdata häntä pelottavia asioita, kuten ison lelukoiran silittäminen. (Nurmi ym. 2014, 66; Helenius & Lummelahti 2013, 77-78; Helenius 1993, 35.)

3.4.2 Rakenteluleikit

Noin kolmevuotiaasta eteenpäin lapset alkavat leikkiä rakenteluleikkejä. Rakenteluleikkien materiaaleina voi olla melkein mitä tahansa. Puiset rakennuspalikat, legot, kaikki luonnon materiaalit, patjat, tyyny ja huonekalut ovat hyviä materiaaleja rakenteluleikkejä varten. Materi-

aaleja tulisi aina olla vähintäänkin sen verran, että muutama lapsi mahtuu leikkimään rinnakkain ilman että rakennusmateriaalit loppuvat kesken. Luonnon materiaaleja käytettäessä se tarkoittaa sitä, että ne tulee kerätä ensin. Pelkkä materiaalien kerääminen voi jo johtaa jonkinlaiseen leikkiin. Myös hiekkaa ja lunta voidaan käyttää rakentelun materiaaleina. Leikin lähtökohtana on se, että lapsella on jonkinlainen mielikuva siitä, mitä hän aikoo rakentaa. Leikin onnistuminen taas vaatii sen, että lapsi osaa käyttää tarvitsemiaan materiaaleja monipuolisesti ja että leikille annetaan tarpeeksi aikaa. Yleensä kolmevuotiaiden rakenteluleikit kestävät vain hetken aikaa, kun taas kouluikää lähestyvä lapsi saattaa viettää rakennellessa pitkänkin tovin toteuttaessaan vaikka pihalla lumeen labyrinttia tai rakentaessaan legoista paloasemaa. (Nurmi ym. 2014, 67; Helenius & Lummelahti 2013, 136.)

Rakenteluleikit kehittävät lapsen kokonaisuuksien hahmottamista, analysointia sekä hienomotorisia taitoja. Lisäksi rakenteluleikkejä on tutkittu ja niillä on myös yhteys matemaattisiin taitoihin sekä avaruudelliseen hahmottamiseen. Säännöllisellä rakenteluleikkien leikkimisellä pystytään vahvistamaan hahmottamiskykyä ja visuaalisia taitoja. Rakenteluleikit vaativat aikuisen tukea. Leikki ei voi alkaa ilman materiaaleja, jotka aikuisen on hankittava. Lisäksi materiaaleja tulisi olla mahdollisimman monipuolisesti. Rakenteleminen vaatii lapsilta keskittymistä ja paikallaan pysymistä, jotta pystytään saavuttamaan haluttu lopputulos. Rinnakkaisleikin aikana on tärkeää, että kaikki lapset tekevät töitä saavuttaakseen saman päämäärän. Tällaisessa tilanteessa aikuisen ohjaus on tärkeää, jotta leikki onnistuisi. Rinnakkaisleikin aikana lapset joutuvat neuvottelemaan toistensa kanssa siitä, miten leikki etenee ja etsimään yhdessä ristiriitaisissa tilanteissa ratkaisua ongelmiin. Samalla lapsen kielelliset taidot kehittyvät huimasti. Lapsi pystyy kuvaamaan ja sopimaan asioita sekä ottamaan toisten lasten mielipiteet huomioon ja näin leikki etenee sovussa. (Helenius & Lummelahti 2013, 135-137; Nurmi ym. 2014, 67.)

Rakenteluleikkien lähtökohtana on yleensä ympäristön tutkiminen. Ympäristön tutkimisen avulla lapsi saa materiaalia mielikuvitukseensa, mikä voi johtaa erilaisiin leikkeihin. Esimerkiksi autotallin tarkastelu voi näkyä seuraavan autoleikin yhteydessä, kun lapsi alkaa rakentaa

autolle autotallia. Lapsi on laittanut merkille rakennuksen pääkohdat ja niiden avulla toteuttaa rakennelmaansa. Aikuinen pystyy auttamaan rakentelussa tarjoamalla uusia ratkaisuja sekä auttaa lasta tarpeen vaatiessa. Aikuisen tuen tarve rakenteluleikeissä on kolmevuotiaalla vielä suuri. Tarvittavien materiaalien tarjoaminen ja mahdollinen ohjaaminen ovat aikuisen tärkeää työtä rakenteluleikeissä. Ilman niitä lapsi ei välttämättä edes aloita rakentelua. Lapsen ohjaaminen rakentelussa voi tapahtua vaikkapa leikkialueen rajaamisella puisen alustan avulla. Tällöin on mahdollista se, että leikki pääsee joskus päätökseen eikä lopu kesken. Rakenteluleikkien yhteydessä on myös hyvä olla tarjolla esittäviä leluja, sillä silloin leikki saa aivan uusia ulottuvuuksia. (Helenius & Lummelahti 2013, 138-141.)

3.4.3 Roolileikit

Leikin kehityksessä tapahtuu iso muutos, kun lapsi alkaa omaksumaan erilaisia rooleja. Lapsi pyrkii omalla toiminnallaan toisintamaan jonkun toisen henkilön tekemistä, esimerkiksi leikkiessään poliisia jahdataan rosvoja. (Helenius & Lummelahti 2013, 85) Roolileikit ovat paljolti omatoimisia leikkejä, jotka kumpuavat ristiriidasta lapsen omien voimien ja rajoitettujen toimintamahdollisuuksien väliltä. Jotta lapsi voi tuntea itsensä kokonaiseksi, siirtyy hän mielikuvituksessaan tilanteeseen, jossa hän voi toimia itsenäisesti. Vaikka lapsen toiminta ei ulkoapäin näyttäisi loogiselta, voi se lapsen mielikuvituksessa olla sitä, ja se riittää lapselle. (Hintikka 2009, 149.) Roolileikkejä leikitään pääsääntöisesti neljävuotiaasta eteenpäin, mutta leikeissä alkaa esiintyä erilaisia rooleja jo kolmevuotiaana. Kolmivuotiaiden lasten roolileikit ovat vielä lyhyitä ja niitä ei suunnitella niin tarkasti. Rooliosuudet ovat lyhyitä ja usein niiden toimintojen toteuttamiseen tarvitaan aikuisen tukea. Nelivuotiaat lapset taas suunnittelevat ja valitsevat leikkivälineitä jo ennen leikkiä taidokkaasti ja niiden avulla toteuttavat leikin. Samalla leikkiin käytetty aika pitenee ja lapset toimivat vastavuoroisesti toistensa kanssa omaksuen erilaiset roolit ja niiden toteutuksen kyseisessä leikissä. (Nurmi, ym. 2014, 69.)

Roolileikeissä lapselle ei ole enää yhtä tärkeää esineiden fyysinen olemus ja niiden toiminta, vaan se kuka esineitä käyttää ja ohjaa niiden toimintaa. Esimerkiksi postinjakaja, lapsi on nähnyt mitä postinjakaja tekee ja alkaa jäljittelemään postinjakajan toimintaa korvaavilla esineillä. Tällöin lapsi on omaksunut uuden roolin ja voi käyttää sitä leikkiessä. Yhteisleikeissä alkaa työntyä etualalle lasten välinen vuorovaikutus sen mukaan, kuinka paljon leikkijöillä on kokemusta erilaisista rooleista. Lapset pystyvät sopimaan keskenään, kuka on leikissä äiti, isä, lapsi, koiraa tai joku muu henkilö, samalla tuoden esille sen, mikä leikissä on tarkoituksena. Jotta erilaiset roolileikit voivat sujua, tulee lasten ensin oppia, kuinka ollaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa, miten esitetään uusia ehdotuksia ja miten voidaan myöntyä muiden ehdotuksiin. (Helenius & Lummelahti 2013, 87-88; Helenius & Korhonen 2011, 75.)

Leikkiessään roolileikkejä lapsella on ensimmäistä kertaa mahdollisuus toimia suunnitelmallisesti toisen leikkijän kanssa. Roolit voivat antaa suoran tai epäsuoran ohjeen kuinka leikkiä leikitään. Esimerkiksi poliisin ja rosvon leikkiminen tai tutkimusmatkailijoiden leikkiminen. Roolit voivat olla myös samat, jolloin leikkijät sopeutuvat toisen ehdotuksiin ja toimintoihin. Samalla vuorovaikutustaidot paranevat. Kun lapset pystyvät toimimaan vuorovaikutuksessa toistensa kanssa, pystytään leikkiä improvisoimaan alusta loppuun saakka. Lasten leikkiä myös tukee erityisesti rooliasujen käyttö, sillä niiden avulla lapsi pystyy pysymään helpommin omassa roolissaan. (Helenius & Korhonen 2011, 76, 93; Sinkkonen 2008, 243; Helenius 1993, 38.)

Roolileikkien leikkiminen antaa lapsille paljon valmiuksia kouluikää varten. Lapsi oppii uusia ominaisuuksia, persoonallisuus muovautuu ja luodaan perusta sille, että ollaan menossa kohti kouluikää. Leikissä muodostuneet lasten väliset suhteet luovat vankan perustan lapsen sosiaalisille taidoille. Puhekyvyn kehittyminen on ehtona sille, että lapsi pystyy leikkimään muiden kanssa. Myös hyvät leikkitaidot omaavat lapsi saa helpommin leikkikavereita. Jo ennen kouluikää lapset käyttävät leikkitaitoja keskinäisten suhteiden luomiseen. Kouluvalmiuden piirteet näkyvät myös leikissä itsessään. Lapsi kykenee toimimaan omaa ikäänsä vanhempana,

työstämään hänelle ajankohtaisia ja tärkeitä asioita sekä toimimaan yhteistyössä muiden kanssa. (Helenius & Lummelahti 2013, 89-90; Hintikka 2009, 150.)

Roolileikeille ominaista on niille tilan luominen. Esimerkiksi keittiön pöytä voi toimia kotina tai linnana. Lasten mielikuvitus päättää, mikä paikka on kyseessä. Roolileikeille on hyvä tarjota erilaisia mahdollisuuksia, niin tilojen kuin leikkivälineidenkin suhteen. Hiekka ja vesi ovat yhdet leikkien pääelementeistä. Ne ohjaavat lapsia leikkimään rinnakkain ja vähitellen myös yhdessä. Lapsen mielikuvitus on myös roolileikkien tärkeä väline. Erilaisia toimintoja voidaan myös suorittaa ilman ”oikeita” esineitä. Esimerkiksi saippuana voi toimia puupalikka. Aikuisen tulisi huomata ne hetket, jolloin leikkiin ei saa puuttua. Aikuisen puuttuminen leikkiin voi aiheuttaa sen, että leikin idea epäonnistuu. (Helenius & Lummelahti 2013, 93-94.)

3.4.4 Sääntöleikit

Viisivuotiaat ja sitä vanhemmat lapset alkavat kiinnostua yhä enemmän leikeistä, joissa on sääntöjä. Sääntöleikeissä viehättää vuorojen vaihtuminen ja tietty kaava, jolla leikki etenee. Usein sääntöleikeissä aikuisen osuus korostuu leikin ohjaajana tai pelin vetäjänä. Sääntöleikkeihin luetaan kuuluvaksi myös muisti-, kortti- ja erilaiset lautapelit. Näissä kaikissa on tiettyjä sääntöjä, joita tulee noudattaa, jotta peli toimisi. Piha- ja ulkoleikit voivat myös olla sääntöleikkejä. Niihin lapset voivat luoda spontaanisti uusia sääntöjä leikin edetessä. Usein leikki ei myöskään toimi ilman tiettyjä sääntöjä, jos leikkijöitä on paljon. Erilaisia sääntöjä voidaan oppia vanhemmilta sisaruksilta tai ne voivat syntyä spontaanisti. Esimerkiksi perinneleikit eli leikit joita on leikitty jo satoja vuosia, siirtyvät usein lapselta toiselle ja kaikki osaavat niitä leikkiä toistensa kanssa. (Nurmi, ym. 2014, 69; Helenius & Lummelahti 2013, 155.) Kallialan mukaan perinteisiä pihaleikkejä ei enää leikitä yhtä paljon kuin ennen. Piha- ja sääntöleikkien leikkijöitä vähentää jatkuva harrastustoiminnan lisääntyminen ja aikuisten kiellot. Lisäksi kasvanut ruutuaika vie lapsilta leikkiaikaa reilusti. (Kalliolla 2010, 119.)

Sääntöleikeissä on tärkeää se, että kaikki pystyvät toimimaan rinnakkain samojen sääntöjen mukaan. Leikin kulku ja päämäärä on jokaiselle leikkijälle selvillä ja jokainen on sitoutunut leikkimään samoilla säännöillä. Sääntöleikkejä ei voi oppia hetkessä, vaan ne opitaan vähitellen. Usein aikuisen antama tuki ohjaajana tai vetäjänä on tässä vaiheessa tärkeää. Usein myös asioita voi oppia kysymällä toverilta ja katsomalla mallia muilta. Myös pienemmät leikkijät pystyvät olemaan mukana sääntöleikeissä seuraajina. Aikuisen tehtävänä on innostaa lapsia omaksumaan leikissä oma roolinsa ja suorittamaan oma tehtävänsä loppuun asti. (Helenius & Lummelahti 2013, 157.)

Heleniuksen ja lummelahden mukaan kodeissa, päiväkodeissa ja kouluissa pyritään vaalimaan perinneleikkejä. Niitä opetetaan lapsille ja kannustetaan, että niitä leikittäisiin uusien pelien ja leikkien rinnalla. Vanhojen perinneleikkien tavoitteena on auttaa lapsia kehittymään monipuolisesti, oppimaan uusia asioita, tutustumaan toisiinsa ja osallistumaan sekä toimimaan vuorovaikutuksessa toisten lasten kanssa. Sääntöleikkien avulla voidaan myös opettaa lapset häviämään, ja selviämään sen yli. Sääntöleikkien ohjaaja antaa leikkijöille ohjeet ja jakaa jokaiselle oman roolin. Ohjaaja tukee lapsen oppimista jo pelkällä leikkivalinnalla. Liian vaikeaa leikkiä ei voida leikkiä, koska muuten lapsen mielenkiinto ei pysy leikissä mukana. Heti sääntöjen ja ohjeiden antamisen jälkeen käynnistetään leikki heti alkuun ja jokainen lapsi on mukana toteuttamassa leikkiä. (Helenius & Lummelahti 2013, 158-159.) Yksi helpoista perinneleikeistä on kirkonrotta. Leikissä on jokin paikka, jossa etsijä laskee ja muut piiloutuvat. Etsijä yrittää etsiä leikkijät, joita muut taas voivat pelastaa. Leikki on helppo ja lapset pystyvät itse muokkaamaan sääntöjä. Kirkonrottaleikissä myös korostuu yksilöllisyys ja roolit. (Kalliala 2010, 118.)

4 PERHETYÖ

Perhetyö on hyvin laajan kentän kattava työala. Perhetyötä voidaan tehdä kunnissa, seurakunnissa, järjestöissä ja yksityisellä sektorilla. Perhetyön palveluita järjestetään eri tavoilla eri kunnissa. Perhetyö on sosiaalihuoltolain alainen palvelu, eikä sitä saadakaan tarvitse olla lastensuojelun piirissä. Perhetyön luonne on yleensä pitkäjänteistä, suunnitelmallista ja kokonaisvaltaista. Tämä mahdollistaa sen, että perhe ei jää heti ensimmäisen tapaamiskerran jälkeen omilleen. Perhetyön tavoitteena on tukea perheen hyvinvointia. Tarkoituksena on vahvistaa perheen voimavaroja ja vuorovaikutustaitoja. Perhetyön avulla tuetaan vanhemmuutta, ohjataan lasten ja nuorten hoidossa sekä kasvatuksessa, ohjataan arjen ja arkirutiinien toimintaa sekä pyritään laajentamaan perheen sosiaalisia verkostoja ja ehkäistään syrjäytymistä. (Tirkkonen 2018, THL.) Perhetyötä voidaan tehdä monella eri tavalla. Karkeasti perhetyö voidaan kuitenkin jakaa ehkäisevään ja korjaavaan perhetyöhön. Kirkon ehkäisevää perhetyötä tehdessä kuitenkin puhutaan yleensä vahvistavasta perhetyöstä. (Kirkkohallituksen julkaisuja 2009, 23.)

4.1 Perheen määritelmä

Perheen määritelmä ei ole yksiselitteinen. Käsite siitä mikä koetaan perheeksi riippuu usein kulttuurista. Suomalaisessa kulttuurissa kotona asuvat lapset ja vanhemmat luokitellaan perheeksi. Perheitä, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia, kutsutaan lapsiperheiksi. Näin ollen muut sukulaiset jäävät perheen ulkopuolelle. Suomen tilastokeskus määrittelee perheeksi kaikki, jotka asuvat samassa taloudessa. Perheen voivat muodostaa avio- tai avoliitossa olevat henkilöt tai parisuhteensa rekisteröineen mies- ja naisparit sekä heidän lapsensa. Tilastokeskus lukee myös perheeksi yhden vanhemman perheet lapsineen sekä avo- ja aviopuolisot ja rekisteröityneessä parisuhteessa olevat henkilöt. Perhetyyppejä on olemassa laaja kirjo. Erilaiset perhetyypit haastavat perhetyöntekijöitä tekemään perhetyötä eri näkökulmista. (Vilén, Hansen, Janhunen, Kytöpuu, Salo, Seppänen, Seppänen & Tapio 2010, 10, 12; Tilastokeskus.)

Suomessa yleisin perhemuoto on ydinperhe. Ydinperheeseen kuuluu korkeintaan kaksi peräkkäistä sukupolvea. Käytännössä tämä tarkoittaa avio- ja avopareja sekä heidän lapsiaan. Yksinhuoltajaperheet muodostuvat toisesta vanhemmasta ja lapsista. Yleensä äidit ovat yksinhuoltajia. Uusperheet muodostuvat eronneista tai leskeksi jääneistä henkilöistä, joilla on alle 18-vuotiaita lapsia, jotka asuvat pääasiassa samassa taloudessa. Adoptioperheet muodostuvat vanhemmista ja adoptoidusta lapsesta. Adoptoidessa lapsen biologisten vanhempien oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät adoptiovanhemmille. Adoptiolapsella on oikeus kaikkiin samoihin asioihin perheessä kuin biologisellakin lapsella, eli sukunimeen, elatukseen, perintöön ja huoltajuuteen. Sateenkaariperheet muodostuvat jonkin muun kuin heterosuhteen ympärille. Sateenkaariperhe voi myös syntyä silloin kun toinen vanhemmista ei halua määritellä itseään sukupuolta ja seksuaalisuutta kuvaavilla sanoilla. Monikulttuuriset perheet muodostuvat erilaisten kulttuurien ympärille. Monikulttuurisessa perheessä usein toinen tai molemmat vanhemmat edustavat jotain toista kulttuuria. Vaikka erilaisia perhemuotoja on monta, ne ovat kaikki yhtä arvokkaita. Perheiden lapset asuvat rakastavissa kodeissa ja pystyvät kasvamaan turvallisesti. Iso osa perhetyöntekijöiden työtä on tunnistaa se, miten perheenjäsenet kokevat oman perheensä. Perhemuodosta huolimatta saman kysymyksen voi esittää kaikille, ja siitä lähteä purkamaan iloja ja ongelmia. (Vilén ym. 12-19.)

4.2 Ehkäisevä ja vahvistava perhetyö

Ennaltaehkäisevässä perhetyössä tehdään aina yhteistyötä perheen kanssa. Perhe itse voi haakeutua perhetyön piiriin ottamalla huolet puheeksi esimerkiksi neuvolassa tai ottamalla yhteyttä perhetyönohjaajaan. Ennaltaehkäisevän työn tarkoituksena on tarjota tukea perheiden elämänhallintaan sekä voimavarojen käyttöönotossa ja vahvistaa arjessa selviytymistä. Ennaltaehkäisevää perhetyötä saatetaan tarvita esimerkiksi tilanteessa, kun vanhemmat eivät pysty sopimaan lapsen rajoista. (Ennaltaehkäisevä perhetyö.)

Kirkon ehkäisevä perhetyö eroaa muista palvelun tarjoajista sillä, että kirkon perhetyössä pyritään yhdessä tekemisen kautta saavuttamaan sama lopputulos. Lisäksi kirkon perhetyöhön kuuluu luonnollisesti myös hengellisyys ja jumalanpalveluselämä, mikä näkyy perhetyötä tehdessä. Kirkon arvot painottavat lähimmäisen rakkautta ja tätä hyödynnetään paljon tehtäessä perhetyötä. Perheiden ja perhejäsenten kanssa tehtävässä työssä yhdessä oleminen on jo itsessään arvokasta. Kirkon perhetyötä tehdään oppimisen ja ilon kautta, ja silloin voidaan saavuttaa yhdessä jotain uutta tai jakaa kokemuksiaan toisille. Vahvistava näkökulma kirkossa kuuluu myös ennaltaehkäisevään työhön. Seurakunnissa pystytään ennakoimaan vaikeita elämäntilanteita ja niihin tartutaan. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi ensimmäisen lapsen syntymä. Osallistamalla erilaisiin kerhoihin, hartauksiin ja jumalanpalveluksiin, voidaan kasvaa hengellisesti omana itsenä ja myös perheenä. (Kirkkohallituksen julkaisuja 2009, 23-24.)

4.3 Korjaava perhetyö

Korjaava perhetyö on toinen perhetyön muoto. Korjaavassa perhetyössä pyritään saavuttamaan tilanne, jossa vanhemmat pystyvät huolehtimaan lastensa hyvinvoinnista. Korjaava perhetyö pyritään aina aloittamaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, kun korjattavia ongelmia on havaittu. Korjaavassa perhetyössä vanhempia tuetaan päivärytmin muodostamisessa, lasten hoidossa ja kasvatuksellisissa asioissa. Vanhemmille annetaan tietoa siitä, miten lapsia tulisi kasvattaa ja lapsen kehitysvaiheet käydään yhdessä lapsen kanssa läpi. Lapsen päivärytmistä, nukkumisesta ja ruokailusta keskustellaan ja ne mallinnetaan erilaisten lomakkeiden avulla vanhemmille. Jos vanhemmilla itsellään on paljon ongelmia, pyritään aivan ensimmäisenä tekemään lapsi näkyväksi. Keskustelu siitä, mitä oma lapsi tarvitsee ja hyvä ohjeistus siitä, miten ollaan hyvässä vuorovaikutuksessa lapsen kanssa, auttavat vanhempia siinä, kuinka olla enemmän läsnä lapsen elämässä. (Tirkkonen 2014.)

Kirkon korjaavaa perhetyötä tehdään hyvin toisella tavalla. Perhetyö on varhaisen tuen tarpeen huomiointia ja siihen reagointia. Lapset ja nuoret reagoivat helposti perheessä tapahtuviin muutoksiin. Lasten ja nuorten käyttäytymisessä yleensä tapahtuu muutoksia, kun lasta vaivaa jokin asia. Huolen syntyessä lapsesta tai nuoresta on hyvä ottaa huoli puheeksi jonkun toisen työntekijän kanssa. Varhainen ja viisas tilanteeseen puuttuminen ehkäisee suurempien ongelmien syntymistä. Varhaisella puuttumisella pystytään auttamaan lasta ja hänen perhettään. Silloin voidaan myös ohjata perhe ammattiavun piiriin, jos sille on tarvetta. Seurakunnan perhetyössä tehdään työtä myös silloin, kun perheessä on ongelmia jotka kaipaavat työstämistä tai perheessä on jokin kriisitilanne päällä. Ongelmatilanteita voi syntyä perheissä pitkän ajan kuluessa tai äkisti, jolloin voidaan puhua kriisistä. Perheen sisäiset ongelmat muuttuvat helposti monimutkaisiksi, kun niitä ei käsitellä. Kaikilla kirkon työntekijöillä tulisi olla tietoa siitä, miten perhe kohdataan ongelmien ilmentyessä tai kriisitilanteessa. Työntekijöillä tulisi myös olla tietoa siitä, mistä perhe voi saada lisätukea ongelmien ratkaisemiseen. Kirkon perheneuvojat pystyvät auttamaan perheitä ja tarjoamaan kirkon työntekijöille koulutusta perhetyö kysymyksien äärellä. (Kirkkohallituksen julkaisuja 2009, 23-24.)

4.4 Kirkko perhetyön tekijänä

Seurakunnissa tehtävä perhetyö ei ole ainoastaan yhden työntekijän vastuulla. Seurakunnissa perhetyötä tekevät kaikki, työntekijät ja vapaaehtoiset. Kaikki seurakunnissa tehtävä toiminta, joka vahvistaa perheiden hengellistä elämää, kasvua ihmisenä, välittämistä ja toisten kunnioittamista, jaksamista vaikeissa elämäntilanteissa ja seurakunta yhteyttä, on seurakunnan perhetyötä. Yksi kirkon työn peruspilareista on ihmisten kohtaaminen. Kirkon perhetyötä tehdessä voidaan kohdata ainakin kolmella tavalla. Ihminen pystyy kohtaamaan itsensä, myös omat huonot puolensa. Itsensä kohtaaminen voi tehdä kipeää, mutta silloin pystyy huomaamaan myös, kuinka paljon voimavaroja on selvitä erilaisista tilanteista. Toinen kohtaaminen tapahtuu kohdatessa muita ihmisiä. Ihmisten samanlaiset tai erilaiset elämäntilanteet auttavat kohtaamaan, ja tällöin voi saada tukea myös muilta. Kolmas kohtaaminen tapahtuu Jumalan

kanssa. Kirkossa on järjestetty tilaa Jumalan kohtaamiseen, mutta hyvin harvoin sitä tapahtuu työntekijöiden ollessa läsnä. (Kirkkohallituksen julkaisuja 2009, 7-9.)

Kirkossa tehtävän perhetyön päämääränä on toimia niin, että kaikki eri-ikäiset perheenjäsenet pystyvät kokemaan Jumalan rakkautta niin arjessa kuin juhlallisissa tilanteissa, saamaan iloa kohtaamisista ja vahvistuvat niistä. Oppivat pitämään itsestään ja läheisistään huolta, saavat apua vaikeuksissa sekä kokevat yhteyttä Jumalaan ja löytävät oman paikkansa seurakunnassa. (Kirkkohallituksen julkaisuja 2009, 11.) Perhetyön päämäärät eivät kuitenkaan ole niin tarkkarajaisia. Eri-ikäisten kanssa tulee tehdä töitä eri tavalla. Tiedon ymmärtämisen taso on erilainen jokaisella ikä-luokalla. Tämä on haasteena seurakunnissa tehtävässä perhetyössä. Työntekijälle, jonka vastuulla perhetyö on seurakunnassa, ei välttämättä ole tarpeeksi tietoa itsellään. Iän tuoman kokemuksen ja toisien työntekijöiden tuen avulla pystytään saavuttamaan kirkon perhetyön päämääriä. Pitää kuitenkin huomioida se, että kirkon perhetyön päämäärät ja tavoitteet ovat eri jokaisessa seurakunnassa (Kirkkohallituksen julkaisuja 2009, 11).

Kirkko tukee perheitä monella eri tavalla. Hyvä esimerkki on järjestää ohjelmaa, johon jokainen voi osallistua riippumatta siitä, millainen ihminen on. Esimerkiksi askarteluilta on hyvä esimerkki siitä, kuinka seurakunta pystyy tukemaan kaikkia perheitä. Siellä on paljon erilaisia askartelumahdollisuuksia ja jokainen pystyy valmistamaan juuri sellaisen askartelun kuin itse haluaa. Jokainen on myös tervetullut mukaa riippumatta siitä, onko rikas vai köyhä, nuori tai vanha. Tukea voidaan myös tarjota monella muulla tavalla. Kirkkoon saa aina tulla, esirukouspyyntöjä voi jättää nimettömästi aina ja lisäksi yleensä aina löytyy joku, jonka kanssa voi keskustella. Kirkon peruspilareista kohtaaminen on yksi tärkeimmistä. Jollekin voi riittää pieni hengähdystauko toisen ihmisen kanssa, joka kuuntelee ja ymmärtää. Toinen taas tarvitsee enemmän tukea ja apua selvitäkseen. Kirkko myös huomioi yksin kulkijat ja pyrkii tarjoamaan myös heille apua. Kaikki lähtee kohtaamisesta ja siinä kirkko onnistuu hyvin nykypäivänäkin. (Kirkkohallituksen julkaisuja 2009, 11.)

4.5 Mustasaaren suomalaisen seurakunnan perhetyö

Mustasaaren suomalaisessa seurakunnassa työskentelee kaksi perhetyöntekijää ja säännöllisessä toiminnassa on noin 30 perhettä mukana. Mukana olevat perheet kaipaavat kohtaamista. Jokaista perhettä on vaikea kohdata yksilöllisesti, sillä työntekijöitä on liian vähän ja tällä hetkellä ei ole varaa palkata uutta työntekijää. Tästä huolimatta Mustasaaren suomalaisessa seurakunnassa perhetyötä tehdään hyvin aktiivisesti ja työmuotoja on monia. Mustasaassa järjestetään säännöllistä toimintaa viikoittain. Yksi näistä on perhekahvila, jonne vanhemmat, jotka ovat kotona lapsen kanssa, saavat tulla vapaasti viettämään aikaa ja syömään pientä välipalaa. Perhekahvilan rinnalla toimii joka toinen viikko myös perhekerho, johon voi ottaa myös mukaan isovanhemmat tai kummit. Seurakunnassa järjestetään erilaisia perhejumalanpalveluksia muun muassa vauvakirkko, nelivuotiaiden kirkko, ekaluokkalaistenkirkko. Perhejumalanpalveluksiin kutsutaan kaikki päiväkerholaiset ja heidän vanhempansa. Vuoden varrella järjestetään myös paljon erilaisia tapahtumia, perheiden puuhapäivä, jouluskartteuilta, pääsiäisvaellus ja monia retkiä, joihin koko perhe voi osallistua. (Hakomäki 2019.)

Isoja haasteita Mustasaaren suomalaisen seurakunnan perhetyössä ovat työntekijäpula ja resurssit. Mustasaaren suomalaisessa seurakunnassa resurssit ovat riittäneet vielä hyvin ja seurakunta on pystynyt tarjoamaan esimerkiksi maksuttomia retkiä perheille. Kuitenkin perhetyön resurssit ovat rajalliset. Jatkuva toiminta syö osan resursseista ja ilmaisia retkiä ei voida aina tarjota. Mustasaassa suomalaisessa seurakunnassa perhetyölle on annettu paljon resursseja, sillä perhetyöhön on panostettu paljon. Perhetyön piirissä mukana olevat perheet ja heidän lapsensa ovat seurakuntalaisia. Kun perhetyöhön panostetaan, näkyy se tulevaisuudessa, kun lasten kasvaessa he alkavat osallistua kerhoihin ja nuorten toimintaa. Seurakuntayhteyden luominen on siis yksi perhetyön tavoitteista. Perhetyötä tekeviä tukee koko työyhteisö ja heidän työtään arvostetaan paljon, sillä ilman heidän tärkeää työtään ei tulevaisuudessa välttämättä ole nuoria ja perheitä, joiden kanssa tehdä töitä. (Hakomäki 2019.)

5 KIRKON VARHAISKASVATUS

Kirkon varhaiskasvatus on iso osa seurakuntien toimintaa ja taloutta. Peruslähtökohtana kirkon varhaiskasvatustyölle on lapsen ja perheen hyvä elämä, kasvatuskumppanuus sekä kristillinen usko ja siitä nousevat arvot. Kirkko on varhaiskasvatuksen saralla yhteiskunnassa merkittävä toimija. Seurakunnissa tehdään päivittäin laadukasta, turvallista, kehittävää ja lapsilähtöistä työtä, jonka avulla tuetaan lasta ja perheitä heidän hyvinvointinsa vahvistamiseksi. Varhaiskasvatuksen työmuotoja on monia, ja niistä tunnetuimpia ovat erilaiset kerhot, retket ja tapahtumat, joita järjestetään lapsiperheille. Tässä luvussa keskityn seurakunnan varhaiskasvatukseen ja sen tarkoitukseen, tavoitteisiin sekä toimintamuotoihin. Tässä kohtaa haluan mainita siitä, että varhaiskasvatus on virallisena terminä uusi, ja työssä käyttämäni lähteiden ja hankkeistajaseurakunnan pyynnöstä käytän lapsityö- termiä puhuessani kirkon varhaiskasvatuksesta. Hankkeistaja seurakunnassani varhaiskasvatuksesta puhutaan termillä lapsityö. (Lapset seurakuntalaisina 2013, 4-5.)

5.1 Lapsityön tarkoitus, tavoitteet ja toimintamuodot

Lapsityön tarkoitus on tukea lapsen turvallista kasvua ja luoda lapselle jonkinlainen perusta oman minuuden kasvattamiselle. Lapsityön avulla pyritään tukemaan lapsen kokonaisvaltaista kasvu. Kokonaisvaltaista kasvua voidaan tukea monella eri tavalla, annetaan lapselle tilaa toimia, tutkia, ja nähdä maailmaa hänen silmillään, sekä luodaan turvallinen vuorovaikutussuhde aikuisen kanssa, jolta saadaan eväitä elämään. Kirkon lapsityö on lasta varten. Toiminta on pitkälle aikuisjohtoista mutta kuitenkin lapsilähtöistä. Tämä tarkoittaa sitä, että lapselle annetaan tilaa toimia vapaasti, mutta toimintaa ohjaa aikuinen, joka on vastuussa lapsen hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Turvallisuudentunne on tärkeää, sillä se vahvistaa lapsen kokemusta siitä, että hän kelpaa sekä ihmisille että Jumalalle sellaisena kuin on. Lapsityötä tehdessä kasvatuskumppanuus nousee tärkeään rooliin. Lapsityöntekijät tekevät tiivistä yhteistyötä perheiden kanssa ja tukevat sekä rohkaisevat vanhempia kaikkien vanhemmuuteen

liittyvien asioiden kanssa. Vanhempien ja muiden tärkeiden aikuisten läsnäolo vahvistaa lapsen identiteetin ja minuuden kehittymistä. Seurakunnassa ollaan mukana yksilönä sekä yhteisönä, ja tämän näkeminen ja kokeminen auttaa lasta hahmottamaan oman paikkansa isommassa kokonaisuudessa sekä kirkossa. Samalla lapselle annetaan tilaa pohtia yksin tai turvallisen aikuisen kanssa uskonnollisia asioita. Kristillinen kasvatusta on siis osa lapsityötä. (Lapset seurakuntalaisina 2013, 8-11.)

Koko lapsityön opetusten ja toimintatapojen perusta tulee kasteesta. Kasteessa ihmisestä tulee kristitty, osa Jumalan valtakuntaa. Kasteessa saatu siunaus on lupaus Jumalan läsnäolosta ja rakkaudesta sekä huolenpidosta. Kastettuna lapsi on jo uskon ytimessä sillä kasteesta lapsesta tulee Jumalan lapsi sekä osa seurakuntaa. Jo pelkän kasteen perusteella lapsella on siis oikeus saada kristillistä kasvatusta. Kasvatuskumppanuuden avulla lapselle annetaan rakennuspalikoita kasvattaa omaa uskoaan ja kasvatetaan kristittyinä kirkon ja seurakunnan jäsenenä. (Lapset seurakuntalaisina 2013, 12-13.)

Lapsityöllä on monia eri toimintamuotoja. Niistä kaikkein vanhin on pyhäkoulutyö. Vaikka nyky-yhteiskunta onkin muovannut pyhäkoulutyön toimintamuotoja, on sen ytimenä säilynyt sen hengellinen sekä diakoninen olemus. Pyhäkoulutyö pohjautuu maallikkotoiminnalle. Kuitenkin nykypäivänä pyhäkoulutyö on muovautunut enemmän kohti jumalanpalvelusmuotoista pyhäkoulua, jota kutsutaan lastenkirkoksi. Lastenkirkkoa voidaan toteuttaa kaikkien eri työmuotojen parissa. Lastenkirkon tarkoituksena on tuoda lapselle Pyhän kohtaamisen kokemus. Lastenkirkko ei ole yhtä kankea kuin normaali kirkko, vaan lastenkirkossa on tilaa ihmettelylle ja juhlalle. Juhlalla tarkoitan nyt tunnelmaa, joka vallitsee kun pidetään lastenkirkkoa.

Toinen tärkeä lapsityön muoto on päiväkerhotyö. Päiväkerhotyön juuret ovat lähtöisin perheiden tarpeesta, sillä 1940-luvulla vain pieni osa lapsista oli kuntien tai kaupunkien päivähoidossa. Päiväkerhotyö on hyvin monipuolista ja päiväkerhoja löytyy myös paljon erilaisia:

on lasten kerho, lapsi-vanhempikerhoja, perhekerhoja ja monia muita. Kuitenkin aivan perinteinen päiväkerhotoiminta on sitä, että lapset tuodaan kerhoon, jossa he saavat leikkiä, opetusta, askartelua tai jotain mielekästä toimintaa, jolla pyritään vahvistamaan lapsen uskonnollista kasvua sekä tuetaan lapsen normaalia kehitystä. (Alopaeus-Karhunen & Wennermark 2004. 13-14, 16, 17, 22.)

5.2 Kristillinen kasvatust

Kristillinen kasvatust on kirkossa tapahtuvaa kasvatustystötä. Sille, mitä kasvatust on, ei ole määriteltä yhtä oikeaa määritelmää, vaan kasvatust koostuu eri osista, joista hyvin tyypillisiä ovat intentionaalisuus, normatiivisuus ja vuorovaikutuksellisuus. Intentionaalisuudella tarkoitetaan sitä, että kasvatuksella on jokin päämäärä ja erilaisia tavoitteita, joita kohti kasvatust suuntautuu. Tällaisella kasvatuksella tuetaan lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista samalla kun pyritään jotain tiettyä päämäärää kohti. Tässä yhteydessä normatiivisuudella tarkoitan sitä, että kasvatust on arvosidonnaista. Kasvatusta suunniteltaessa otetaan kantaa siihen, mikä on hyvää ja tärkeää, ja sen pohjalta luodaan kasvatukselle tavoitteet ja päämäärät. Vuorovaikutuksella on myös iso rooli kasvatuksessa. Vuorovaikutuksellinen kasvatust tapahtuu hyvin pitkälti kasvattajan ja kasvatettavan välillä. Näistä kolmesta voidaan koostaa se, mitä kristillinen kasvatust oikein on. Kasvatust on päämääräsuuntautunutta, kristillisiin arvoihin sitoutunutta toimintaa, jota toteutetaan erityisen vuorovaikutussuhteen avulla. (Muhonen & Tirri 2008, 63-65.)

Kristillinen kasvatust voi olla esimerkiksi kristillisen perinteen välittämistä sukupolvilta toisille. Tällöin kasvatuksen sisältö pyritään siirtämään seuraavalle sukupolville mahdollisimman muuttumattomana. Kristillinen kasvatust voidaan myös määritellä sen tavoitteiden ja päämäärien mukaan. Tällöin kasvatust voi olla kristilliseen uskoon kasvattavaa uskontokasvatusta tai kasvatusta, joka saa aikaan kristillistä oppimista. Kristillisen ajattelun mukaan usko on lahja Jumalalta eikä sitä voida kasvatuksen avulla synnyttää. Uskontokasvatuksella voidaan kuitenkin tukea ihmisen kasvua, vaikkei hän omaksuisikaan uskontoa. Kristillisen kasvatust ei ole

riippuvainen osallistujajoukosta vaan kirkon olemuksesta ja sen tehtävästä. Tällöin kasvattajana toimivan edustamat arvot ja käsitys maailmasta tulee olla kristinuskon mukaisia. Sen takia kasvatustoiminnan tulee olla sitoutunutta kristillisiin arvoihin sekä opetukseen. (Muhonen & Tirri 2008, 66-68.)

Kristillisen kasvatuksen ulottuvuuksia on kuusi: opillinen, rituaalinen kokemuksellinen, eettis-moraalinen, huolenpidollinen ja pedagoginen. Nämä ulottuvuudet ovat erottamattomassa ja vastavuoroisessa suhteessa toisiinsa. Opillisella ulottuvuudella tarkoitetaan kristinuskoon kuuluvia oppeja ja uskomuksia sekä niiden välittämistä helpolla ja ymmärrettävällä tavalla. Raamattukertomuksilla on kasvatuksessa iso merkitys, sillä kertomusten avulla voidaan käsitellä erilaisia elämänskysymyksiä monesta eri näkökulmasta. Rituaalinen ulottuvuus näkyy kristillisissä tavoissa ja perinteissä. Näitä ovat esimerkiksi kirkkovuoden seuraaminen, rukouksileminen ja osallistuminen jumalanpalveluksiin jne. Kokemukselliseen ulottuvuuteen kuuluu kasvatussuhteen emotionaalinen ilmapiiri ja Jumalan rakkaus ja läsnäolo. Kristillisen kasvatuksen avulla voidaan antaa lapselle kokemus rakastavasta Jumalasta ja sen kautta luottamus elämään kohtaan. Eettis-moraalinen ulottuvuus kasvattaa lapsia kohti hyvää ja oikeaa, mutta samalla välitetään tärkeitä arvoja ja opetetaan hyviä tapoja. Huolenpidollinen ulottuvuus kattaa sen, että kasvatukseen kuuluu lämmin ja turvallinen ilmapiiri, huolenpito sekä rakkauden osoittaminen. Tavallinen oleminen on myös tärkeä osa kristillistä kasvatusta. Pedagoginen ulottuvuus on kristillistä kasvatusta. Se on normatiivista ja intentionaalista, sillä on arvolähtökohtia ja tavoitteita, joita kohti pyritään. Kristillisen kasvatuksen menetelmiä on esimerkiksi kerronta ja keskustelu. (Muhonen & Tirri 2008, 77-81.)

5.3 Mustasaaren suomalaisen seurakunnan lapsityö

Mustasaaren suomalaisessa seurakunnassa perhetyö ja lapsityö kulkevat pitkälti käsi kädessä, ja toimintaa järjestetään paljon yli työalojen. Lapsityötä tehdään esimerkiksi perhetyön ohella

perhekerhoissa. Lapsityö on kuitenkin kokonaan oma työalansa ja lapsityölle on omat tavoitteet ja toimintamuodot. Lapsityöntekijöitä seurakunnassa on kaksi. He vastaavat myös perhetyöstä, ja siksi toimintaa on helppo toteuttaa yli työalojen. Mustasaaren suomalaisen seurakunnan lapsityön tavoitteet seuraavat pitkälle valtakunnallisia lapsityön tavoitteita. Tavoitteiden keskiössä on kasteopetus, jonka ympärille lapsityö rakentuu, sekä kristillinen kasvatus. Kristillistä kasvatusta tehdään monella tavalla ja se näkyy kasvatuskumppanuutena ja kristilliseen arvomaailmaan kasvattamalla. Kristillinen kasvatus pohjautuu kristillisiin arvoihin. Kristilliset arvot taas nousevat raamatusta. Kristillinen kasvatus ei ole pelkästään hyvien tapojen opettamista ja sitä, mikä on oikein ja mikä väärin, vaan kristillisen kasvatuksen avulla pyritään luomaan lapselle sellainen arvomaailma, jonka varaan on hyvä rakentaa tulevaisuutta. (Hakomäki 2019.)

Mustasaaren suomalaisen seurakunnan lapsityön työmuotoja ovat päiväkerhotyö, muut kerhot yhdessä perhetyön kanssa, erilaiset tapahtumat kuten puuhapäivä ja erilaiset askarteluillat sekä erilaiset retket. Lapsityön viikkotoiminnan runko rakentuu erilaisten kerhojen ympärille. Pelkästään lapsille tarkoitettua päiväkerhoa järjestetään kahdelle ryhmälle kaksi kertaa viikossa. Toiminnassa lapsia on mukana noin 20. Päiväkerhojen rakenne koostuu vapaasta leikistä, ulkoilusta, pienestä välipalasta, hartaudesta/opetuksesta ja askartelusta tai muusta ohjattusta toiminnasta. Toiminta on pitkälle lapsilähtöistä, mutta kuitenkin aikuisjohtoista. Päiväkerhotoiminta on puhdasta kasvatustoimintaa, jolloin lapsi on päiväkerho-ohjaajan vastuulla. Päiväkerhotoiminta tukee lapsen kasvua monella eri tavalla. Lapsi oppii muodostamaan tärkeitä ja merkityksellisiä ihmissuhteita muihin turvallisiin aikuisiin. Lisäksi päiväkerhotoiminnalla pystytään kehittämään ryhmätyötaitoja ja motoristen taitojen kehitystä erilaisten askarteluiden ja muiden ohjattujen toimintojen avulla. (Hakomäki 2019.)

Tärkeitä lapsityön työmuotoja ovat lisäksi erilaiset tapahtumat ja retket. Tapahtumia järjestetään melko säännöllisesti muutamia kertoja toimintakaudessa. Tapahtumat voivat olla puhtaasti lapsille tarkoitettuja tai sitten yhdessä perheenä tekemistä varten. Lapsityötä tehdessä on myös hyvä huomata, että perheen tukeminen on myös lapsityötä. Perheiden puuhapäivä

on hyvä esimerkki lapsityön ja perhetyön yhteistyöstä. Tapahtuma on rakennettu lapsille ja toimintapisteet ovat sen mukaisia, mutta tavoitteena on ollut tukea lapsen ja aikuisen yhdessä olemista ja tekemistä. Erilaisia retkiä lapsityö on järjestänyt muun muassa paikalliselle kotieläinpihalle. (Hakomäki 2019.)

Mustasaaren suomalaisen seurakunnan lapsityö kytkeytyy hyvin seurakunnan muuhun toimintaan. Lapsityötä tekee vahvaa yhteistyötä perhetyön kanssa. Seurakunnan lapsi- ja perhetyö on hyvin näkyvillä seurakunnan muussa toiminnassa ja erilaisia tapahtumia mainostetaan hyvin. Perhekirkoja ja perhejumalanpalveluksia järjestetään muutama toimintakaudessa. Kuitenkin niin, että syksyllä ja keväällä olisi kaksi perhekirkoa tai perhejumalanpalveluksia, joihin kaikki lapsityön kerhoissa olevat lapsiperheet on kutsuttu. (Hakomäki 2019.)

6 PUUHAPÄIVÄ TAPAHTUMA

Opinnäytetyöni idea syntyi keskustellessani seurakunnan työntekijöiden kanssa. Keskustelun yhteydessä tuli ilmi, että lapsi- ja perhetyön järjestämä perheiden puuhapäivä kaipaisi jotain uutta. Työn idea siis syntyi tästä. Olin seuraamassa puuhapäivää ja sen toteutusta vuonna 2018, ja keräsin siellä perheiltä palautetta tapahtumasta oheisella lomakkeella (LIITE 1). Lomakkeen toteutuksen tein itse. Kyselyssä kysyttiin ketä oli paikalla, mikä sai lähtemään mukaan puuhapäivään, mikä oli päivässä mukavinta ja mikä kaipaisi kehittämistä sekä mistä oli saatu tietää perheiden puuhapäivästä. Kyselyn pohjalta sain suuntaa antavasti tietää, mitä ei kannata ryhtyä kehittämään ja mitä asioita tulisi muuttaa. Kyselyn jälkeen alkoivat opinnäytetyöni kehittämistehtävät muotoutua lopulliseen muotoonsa. Kuitenkin seuraavan vuoden tapahtumaa suunnitellessa kehittämistehtävät muotoutuivat vielä uudelleen.

6.1 Puuhapäivä 2018

6.1.1 Puuhapäivä 14.10.2018

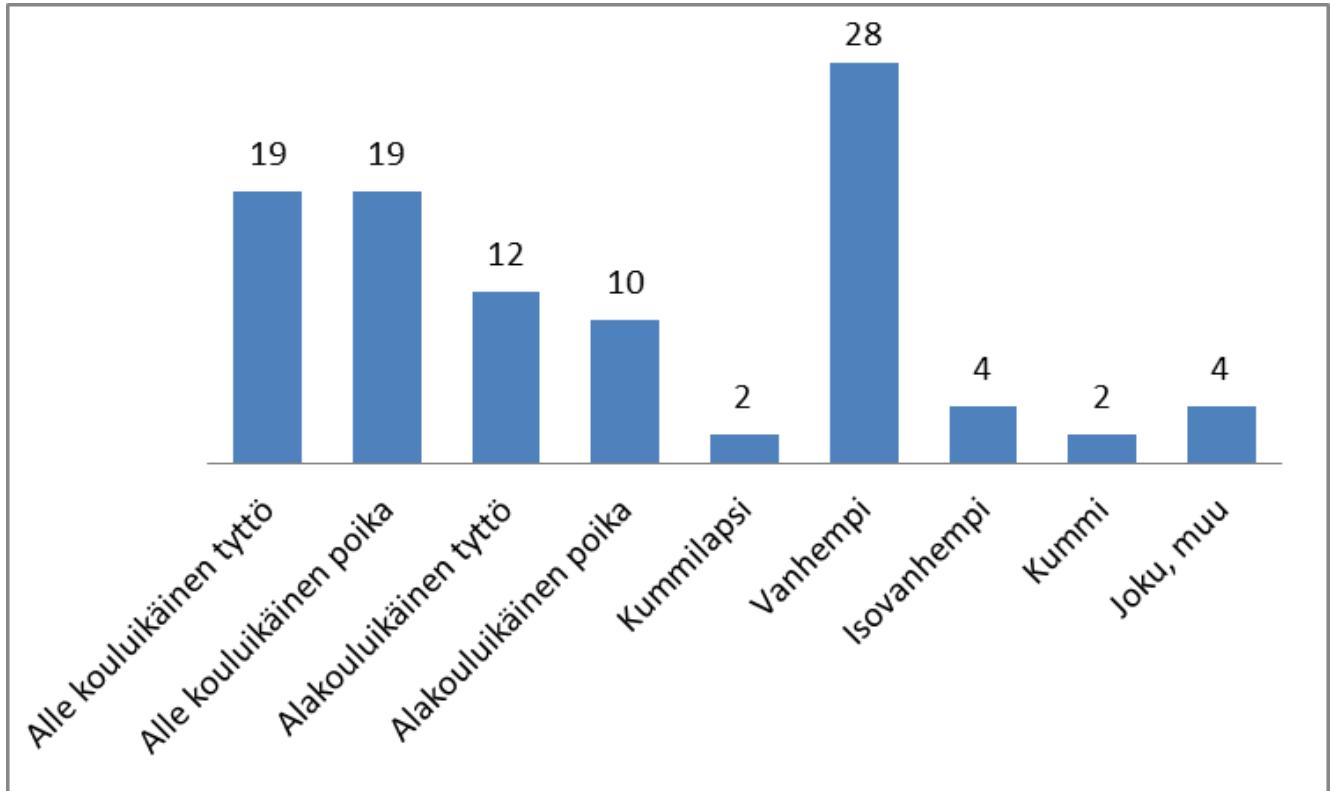
Vuoden 2018 puuhapäivä oli kutakuinkin samanlainen kuin aikaisempinakin vuosina. Tapahtumaa mainostettiin paljon eri kanavissa: seurakunnan omassa lehdessä, sosiaalisen median kanavissa sekä kaikkien kerhojen ja kahviloiden yhteydessä. Itse tapahtuma koostui pienestä alkuhetkestä, jossa oli esiintyjänä taikuri, sekä toimintapisteisten kiertelystä. Tapahtuman alkuhetkessä perheet kokoontuivat yhdessä kirkkosaliin, jossa taikuri esiintyi, sekä laulettiin muutama helppo laulu ja annettiin ohjeistusta päivän kulusta. Tämän jälkeen perheet saivat lähteä vapaasti kiertelemään toimintapisteitä, joita oli yhteensä 12 kappaletta.

Toimintapisteet olivat hyvin erilaisia ja ne eivät olleet kytkeytyneet selkeästi minkään teeman ympärille. Toimintapisteet olivat: pomppulinna, merirosvosaari- pomppulinna, pelkokerroin,

kauneusstudio, autorata, tyynyhuone, onginta, pimeä huone, raamattuvisa, sählypiste, taikurin piste sekä välipala. Toimintapisteistä oli tapahtuman lopuksi pieni kysely lapsille täytettäväksi yhdessä vanhempien kanssa. Kyselyssä sai valita, mikä oli hauskin piste ja mikä oli tylsin piste, ja sai myös valita useampia. (LIITE 2).

6.1.2 Kyselyn tulokset vuodelta 2018

Tapahtuman jälkeen pidimme loppupalaverin ja kävimme lyhyesti palautteita läpi. Tällöin ei kuitenkaan paljoa ehditty, kun piti alkaa siivoilemaan, joten palautteiden koostaminen jäi myöhemmälle. Muutama viikko tapahtuman jälkeen pidimme kokouksen ja kävimme läpi tapahtumasta saatua palautetta. Olin koostanut tapahtumasta saadun palautteen Power point-esitykseen. Esityksestä pystytiin näkemään selkeästi, ketä oli ollut paikalla.

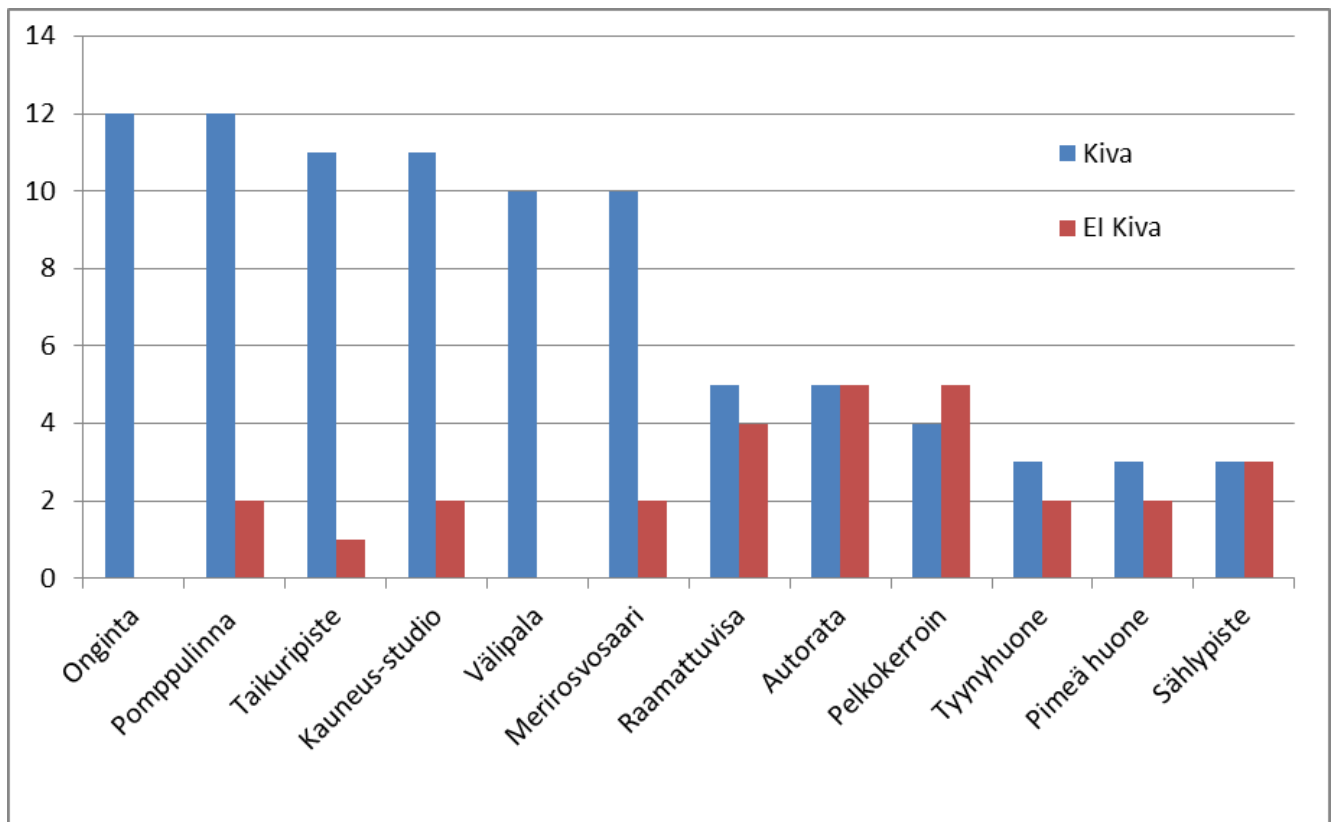

KUVIO 1. Puuhapäivään osallistuneet (N=100)

Oheisesta kuviosta voimme huomata, että pääasiassa tapahtuman lapset ovat olleet alle kouluikäisiä. tämän takia toimintapisteet eivät voi olla kovin vaikeita tai haastavia. Kuviosta voimme myös nähdä, että vanhemmat ovat tulleet lastensa kanssa tapahtumaan.

Tapahtuman järjestäjille oli myös tärkeää tietää, miksi perheet osallistuivat tapahtumaan. Kyselyn vastauksissa mainittiin useasti se, että lapsille mukavaa tekemistä. Toinen iso syy lähteä mukaan oli se, kuinka mukavaa on perheenä yhdessä tekeminen. Seurakunnassa pyritään tukemaan perheenä yhdessä tekemistä, ja tapahtuma onnistuu tässä. Tästä voi siis päätellä, että tapahtuman konsepti on hyvä. Yhdessä oleminen ja tekeminen tuli myös monessa lomakkeessa vastaukseksi kohtaan, jossa kysyttiin mikä oli mukavinta puuhapäivässä.

Tapahtuma koostui pääasiassa toimintapisteistä, joten sen takia oli hyvä tietää mitkä, toimintapisteet olivat hyviä ja mitkä huonoja. Vastauksista koostin oheisen taulukon, jonka esittelin työntekijöille.

KUVIO 2. Toimintapisteiden äänestyksen tulos

Kuviosta voimme nähdä, että sinisellä värillä olevat toimintapisteet ovat olleet suosittuja ja kivoja. Punaisella värillä on merkattu toimintapisteet, jotka eivät ole olleet kivoja. Kuvion pohjalta näin myös itse helposti, mitkä toimintapisteet kaipaavat kehittämistä tai tarvitseeko ne vaihtaa kokonaan johonkin toiseen. Kuvioista voidaan nähdä helposti, että onginta on ollut kivoin piste koko tapahtumassa.

6.2 Puuhapäivä 2019

6.2.1 Puuhapäivän suunnittelu

Vuoden 2019 puuhapäivän suunnittelu alkoi keväällä 2019. Päätimme yhdessä seurakunnan työntekijöiden kanssa tapahtuman ajankohdan, joka sijoittui sunnuntaille ennen syyslomaa 13.10.2019. Lisäksi mietimme yhdessä tapahtumalle esiintyjää ja taikuri valikoitui myös tälle vuodelle. Esiintyjää valitessamme mietimme, onko tylsä, jos on sama esiintyjä, mutta koska välissä on vuosi ja seurakunnalla on muissa tapahtumissa eri esiintyjät, koimme, että taikuri voi tulla esiintymään uudestaan.

Kuluvan kesän aikana mietin pitkään tapahtuman toimintapisteitä ja miten niitä voitaisiin kehittää. Kuitenkaan mitään järkevää ideaa ei syntynyt itsestään suoraan toimintapisteisiin, joten ryhdyin pohtimaan tapahtuman aloitusta. Tapahtuman aloitus on ollut hyvin heikosti hengellinen ja se ei ole sisältänyt oikeastaan mitään kirkollisia elementtejä, muutamia lauluja lukuun ottamatta. Tartuin tähän haasteeseen, ja päätin, että tapahtuman alkuun tulisi pieni hartaus esiintyjän lisäksi. Hartauksen aihe nousi minulle katsellessani naapurin lampaista. Kertomus kadonneesta lampaasta ja hyvästä paimenesta olisi hyvä sekä hartautena että toimintapisteiden pohjana. Hartaus oli siis valmiina ja pystyin alkaa kehittämään toimintapisteitä. Koska halusin tuoda hartauden aihetta myös esille toimintapisteissä, valitsin tapahtumalle teeman.

Teemana olivat lampaat. Toimintapisteitä oli helppo muuttaa lammasaiheisiksi ja suurta osaa toimintapisteistä muokattiin.

6.2.2 Mainos

Puuhapäivää varten täytyi tehdä mainos. Mainos tuli seurakunnan Silta-lehteen. Mainoksen piti olla lyhyt ja selkeä, mutta kuitenkin huomattavissa. Edellisvuoden mainos oli ollut hyvin täynnä ja hieman epäselvä, joten pyrin tekemään mahdollisimman selkeän ja ymmärrettävän mainoksen. Mainoksen tavoitteena oli kiinnittää katsojan huomio ja saada lapsiperheet mukaan tapahtumaan.

**Perheiden
Puuhapäivä**

Sunnuntaina
13.10
Klo. 14-17

Puuhaa koko perheelle!
Tarjolla välipala.

MUSTASAAREN
SUOMALAINEN
SEURAKUNTA

Sepänkylän
seurakuntakeskus
Niilontie 3

KUVA 1. Mainos Silta-lehdessä

Mainoksia laitettiin ilmoitustauluille ja sosiaalisen median kanaviin. Lisäksi viikkoa ennen tapahtumaa mainosta jaettiin sosiaalisessa mediassa useaan kertaan.

6.2.3 Kyselylomakkeet

Puuhapäivää varten minun täytyi laatia palaute lomakkeet, jotta pystyisin arvioimaan olenko onnistunut kehittämistehtävissäni. Lisäksi yhteistyö seurakunnalle palaute tapahtumasta kertoo paljon. Ryhdyin laatimaan palautelomakkeita edellisvuoden kyselyn pohjalta. Palautekyselyssä oli yhteensä viisi (5) kysymystä. (LIITE 3). Kyselylomakkeessa oli aluksi taustatietokysymys siitä, ketä oli paikalla. Tämän avulla voitiin laskea se, kuinka paljon lapsia ja vanhempia oli paikalla. Toisen taustatieto kysymyksenä oli, mistä oli saatu tietoa tapahtumasta. Tämän kysymyksen avulla pystyin selvittämään, miten olen onnistunut toisessa kehittämistehtävissäni. Ensimmäiseen kysymykseen vastattiin numeroin ja toiseen kysymykseen vastattiin merkitsemällä rasti ruutuun.

Avoimia kysymyksiä palaute lomakkeessa oli kolme. Nämä olivat: Mikä puuhapäivässä oli mukavinta? Jäitkö kaipaamaan jotain? ja Vapaa sana. Näiden kysymysten avulla pystyin selvittämään, onnistuinko järjestämään tapahtuman josta perheet pitivät, onnistuinko toimintapisteiden kanssa, ja olinko unohtanut jotain. Lisäksi lomakkeen avulla pystyin antamaan myös hankkeistajaseurakunnalle palautetta perheiltä. Palautelomakkeet olivat paperisia, sillä tapahtumassa oli aikaa rauhassa täyttellä lomakkeita. Lisäksi tiesin jo ennen tapahtumaa, että palautteita ei tule liian paljoa, joten oli myös käytännöllistä käyttää paperista lomaketta.

6.2.4 toimintapisteet

Toimintapisteitä on yhteensä 14 erilaista. Välipala lasketaan yhdeksi toimintapisteeksi. Välipalalla voi käydä melkein koko tapahtuman ajan syömässä leipää ja juomassa mehua. Välipala tarjotaan, jotta kenenkään ei tarvitsisi ottaa omia eväitä mukaan. Välipalapiste on seurakuntakeskuksen ruokasalissa. Taikuri oma piste oli nuorisotilan aulassa, jossa voi saada hurjia ilma-

palloeläimiä kaverikseen. Tästä pisteestä vastasi kokonaisuudessaan taikuri itse. Nuorisopäädyn tiloissa oli myös virtuaalinen pomppulinna. Neuvotteluhuoneeseen oli laitettu sählypiste. Sählypisteellä yritetään saada mahdollisimman hyvä tulos tutkaan tai sitten yritetään vain tehdä maalia. Tapahtumassa oli myös tänäkin vuonna kestopuusikit onginta ja kauneusstudio. Kauneusstudioissa voi saada kauniin kampauksen, kynnet lakattua tai kasvomaalauksen. Kasvomaaluksissa hyödynnetään lammasteemaa. Seurakunnan oma pomppulinna oli myös toimintapisteinä. Pomppulinna on aivan tavallinen ja siellä voi pomppia niin kauan kuin itse jaksaa. Päiväkerhon tiloista löytyy autorata, jossa voi hurjastella mielensä mukaan. Autorata tehtiin teeman ympärille, joten tilassa oli aidan paloja, lampaita, ja paimenkin saattoi piipahtaa paikalla. Päiväkerhotiloissa oli myös tasapainolautoja ja pomppupalloja.

Seurakuntakeskuksen aulassa oli hartauteen sidoksissa oleva piste. Pisteestä nimeltä on paimenen kadonneet lampaat. Pisteestä pitäjä oli pukeutunut paimeneksi ja paimenen lampaat olivat kadonneet. Ympäri seurakuntakeskusta oli useita isoja lampaita tehty kartongista. Näiden lampaiden luona oli pieniä kartonkilampaita, jotka tuli viedä paimenelle. Lammasteema jatkui myös pimeässä huoneessa. Pimeässä huoneessa oli 5 kadonnutta lammasta, jotka tulisi löytää taskulampun valossa. Lammasteemaa oli lisäksi upotettuna askarteluun, jossa tehtiin paperille lammas, jonka päälle liimattiin pumpulipalloja lampaan villaksi. Lisäksi tapahtumassa oli pelkokertoimen tilalle vaihdettu, piste jossa kokeiltiin esineitä kangaspussin sisällä ja yritetään arvata mitä pusseissa oli. Hiljentymiselle oli lisäksi jätetty tilaa ja seurakuntakeskuksen tiloissa oli hiljainen huone, jonne voi mennä rauhoittumaan hetkeksi. Lisäksi tapahtumassa oli paljon erilaisia leluja, joilla pystyi leikkimään ja puuhailemaan vapaaseen tahtiin.

6.2.5 Toteutus

Tapahtuman toiminnallista osaa alettiin toteuttaa maanantaina 7.10. Tällöin pussitimme ongintapalkintoja. Onginnassa palkintoja oli yli 200 pussia. Pussi oli jaettu viiteen eri kategoriaan,

jotka olivat: isot tytöt, isot pojat, pienet tytöt, pienet pojat ja taaperot. Ongintapussien tekemisessä kului koko maanantaipäivä, sillä palkinnot piti hakea ensin kaupasta. Tiistaina 8.10 suunnittelimme lammasaiheisen askartelun ja teimme mallikappaleen siitä. Samalla askartelimme kadonneet lampaat- pistettä varten kaikki lampaat. Lampaista tuli tehdä yhteensä 80. Lampaiden teon jälkeen keskiviikkona ja torstaina mainostimme tapahtumaa Facebookissa, kerhoissa sekä kahviloissa. Perjantaina 11.10 laitettiin lähes kaikki toimintapisteet valmiiksi sunnuntaita varten. Muutamaa pistettä lukuun ottamatta kaikki oli paikoillaan. Seurakunnan toimitusten ja normaalin toiminnan takia emme voineet laittaa kaikkia pisteitä valmiiksi. Sunnuntaina 13.10 saavuimme seurakuntakeskukselle kaksi tuntia ennen tapahtuman alkua. Laitoimme nopeasti loput toimintapisteet paikoilleen ja kertosimme vielä aloituksen. Lisäksi ohjeistimme vapaaehtoiset toimintapisteiden vetäjät omiin tehtäviinsä.

Itse vastasin täysin tapahtuman aloituksesta ja sen avulla pystyimme tuomaan tapahtumaan hengellisen osion. Hengellinen osio tuli hartauden muodossa ja sitä varten tarvitsin muutaman lelulampaan sekä paimenen. Paimenena toimi Kadonneet lampaat -toimintapisteellä ollut paimen. Tämä toi hartauteen eloa, joten lasten mielenkiinto pysyi hartaudessa pienen hetken ajan. Kertomuksen jälkeen lauloimme laulun Taivaan isällä on paljon lapsia. Hartauden jälkeen esiintyi taikuri. Taikurin esityksen jälkeen annettiin yleisiä ohjeita tapahtuman kulusta sekä säännöistä, esimerkiksi että sisällä ei saa juosta ja jonotetaan rauhassa. Aloituksen jälkeen perheet saivat lähteä kiertelemään vapaasti toimintapisteitä.

Perheet saivat lähteä omassa tahdissaan kotiin tapahtumasta. Perheitä oli pyydetty täyttämään pieni palautelomake (LIITE 3). tapahtumasta, jotta järjestäjinä saisimme tietää, onnistuimmeko tänä vuonna järjestämään hyvän tapahtuman. Palautekyselyyn vastanneita oli yhteensä 39. Palautteiden pohjalta saimme hyvin paljon kiitosta tapahtumasta. Lisäksi toimintapisteet Kadonneet lampaat, onginta ja välipala olivat olleet hyvin mieluisia pisteitä. Palautteen avulla voin siis päätellä, että kehittämistehtäväni hengellisyyden tuomisesta tapahtumaan oli onnistunut. Vastaaaja 1: "Myös uskonnolliset asiat otettiin esille." ja vastaaaja 2: "Hengellisyys kivasti

mukana lampaiden kautta.”. Lisäksi palaute lomakkeista 11 oli positiivista palautetta Kadonneet lampaat -toimintapisteestä sekä lammasaiheisesta askartelusta.

7 POHDINTA

Opinnäytetyölläni halusin kehittää lapsi- ja perhetyön järjestämää puuhapäivää ja erityisesti tuoda siihen lisää hengellisyyttä. Työn idea syntyi yhteistyössä hankkeistaja seurakunnan kanssa, sillä työlle oli tarvetta. Puuhapäivä järjestettiin kaksi kertaa: kerran syksyllä vuonna 2018 ja kerran keväällä vuonna 2019. Tapahtumaan suunnitteluun järjestämiseen osallistui itseni lisäksi seurakunnan lapsi- ja perhetyön työntekijät sekä vapaaehtoisia seurakuntalaisia. Vapaaehtoiset olivat mukana vain käytännöntoteutuksessa.

Perheiden puuhapäivään osallistui ensimmäisenä vuonna 157 osallistujaa ja toisena vuonna 207 osallistujaa. Tämä on merkityksellistä sen takia, että yhtenä kehittämistehtävänäni oli saada perheet osallistumaan myös jatkossa puuhapäivään. Lisääntynyt lapsiperheiden osallistujamäärä kertoo myös siitä, että lapsi- ja perhetyö on merkityksellistä ja siihen halutaan osallistua. Keräsin molemmista tapahtumista palautetta kyselylomakkeella ja paljon palautetta tuli myös kasvotusten ja suullisesti. Vastauksia kyselylomakkeeseen sain molempina vuosina yli 70% osallistujista. Kyselyyn oli täysin vapaaehtoista vastata, ja koska oli mahdollisuus antaa myös suullista palautetta oli vastausprosentti erittäin hyvä. Palautteet olivat molempina vuonna hyvin positiivisia ja tapahtuma sai paljon kiitosta palautteissa. Vuonna 2019 vain yhdessä kyselylomakkeessa oli negatiivista palautetta tapahtumasta.

Vuonna 2018 kysyin osallistujilta, ketä oli paikalla, mikä sai heidät lähtemään mukaan, mikä oli mukavinta ja mikä kaipasi kehittämistä. Tähän kyselyyn vastauksia tuli todella monipuolisesti ja pystyin alkamaan kehittämään tapahtumaa. Isoja kehityskohteita oli tapahtuman pituus ja jotkin tietyt toimintapisteet. Näitä asioita ryhdyttiin muokkaamaan ja lopputulokseksi saatiin vuodella 2019 onnistunut tapahtuma. Vuonna 2019 pidin palautekyselyn tapahtumasta ja lomakkeen kysymykset olivat lähes samat kuin edellisenä vuonna. Palaute oli hyvää ja ihmiset olivat pitäneet tapahtumasta. Vuonna 2019 sain paljon kiitosta tapahtumasta ja pystyin näin ollen arvioimaan tapahtuman toteutuksen onnistumista.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa perheiden puuhapäivä. Omasta mielestäni onnistuin tässä hyvin. Seurakunnan kanssa tehtävä yhteistyö sujui hyvin ja saimme yhdessä sovittua esimerkiksi tapahtuman esiintyjän, joka vaikutti merkittävästi lapsi- ja perhetyön loppuvuoden budjettiin. Lisäksi tapahtuman toteutus oli aivan loistava ja perheet pitivät tapahtumasta. Toisena kehittämistehtäväni oli tuoda tapahtumaan hengellisyyttä. Tämän tuominen tuntui aluksi hankalalta, sillä tapahtuman ei ole tarkoitus olla pelkästään hengellinen vaan tarkoituksena on pitää hauskaa. Kuitenkin hengellisyyttä saatiin tuotua hyvin mukaan alun hartauden myötä ja tuomalla hartauden aihetta mukaan toimintapisteisiin. Erityisesti lapset pitivät siitä, että pidin hartauden jossa oli mukana elävä esiintyjä, joka etsi kadonneita lampaita. Kadonneet lampaat -teema jatkui myös toimintapisteillä. Näin pystyin luomaan tietynlaista hengellistä jatkumoa tapahtumaan ja erityisesti kadonneet lampaat -pisteestä tuli hyvää palautetta.

Tapahtuman suunnitteleminen ja toteuttaminen oli mielestäni erittäin mukavaa ja voisin kuvitella itseni tekemään lapsi- ja perhetyötä opintojeni jälkeen. Haasteita tietenkin tapahtumalle loi se, että tapahtuma on kerran vuodessa, joten ensimmäisellä yrityksellä tuli onnistua täydellisesti. Kuitenkaan se ei ollut ylitse pääsemätön este ja kun pääsin vauhtiin syksyllä 2019 tapahtuman suunnittelun ja toteutuksen lähestyessä, huomasin kuinka paljon pidin tällaisesta työmuodosta.

Erityisen kiitollinen olen seurakunnan lapsi- ja perhetyöntekijöille, kun sain tapahtuman kehittämisen ja suunnittelun osalta vapaat kädet ja sain muokata tapahtumaa sellaiseksi kuin se lopulta oli. Tapahtuman kautta pystyimme yhdessä antamaan lapsiperheille hyvän kokemuksen seurakunnan lapsi- ja perhetyöstä, mikä toivottavasti näkyy myös tulevaisuudessa.

LÄHTEET

- Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L., Ruoppila, I. & Nurmi, J-E. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS- kustannus.
- Alfvén, M & Hofsten, K. 2012. Uhmakirja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Alopaenus-Karhunen, P-L. & Wennermark, P-L. Lapsityö Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa. Teoksessa Heinonen, L. Luodeslampi, J. Salmensaari, L. (toim.) Lapsityön käsikirja. Jyväskylä: Kirjapaja. 13-24.
- Arajärvi, T. 1999. Hyvä lapsuus, vauvasta koululaiseksi. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Cacciatore, R. & Hurme, V. (toim.) 2008. Kiukkukirja, aggressiokasvattajan käsikirja – vauvasta kouluikään. Helsinki : Priimuspaino Oy.
- Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia. 14. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Dowling, M. 2010. Young children’s personal, social & emotional development. London: SAGE.
- Hakomäki, P. 2019a. Henkilökohtainen tiedoksianto. Keskustelu 20.11.2019.
- Hakomäki, P. 2019b. Henkilökohtainen tiedoksianto. Keskustelu 12.04.2019.
- Helenius, A. 1993. Leikin kehitys varhaislapsuudessa. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Helenius, A. & Lummenlahti, L. 2013. Leikin käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Helenius, A. & Korhonen, R. 2011. Leikin ensi askeleita. Teoksessa E. Hujala & L. Turjala (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus. 67-76.
- Hintikka, M. 2009. Leikki, lapsuuden tärkein asia. Teoksessa T. Jantunen & R. Lautela (toim.) Kuningasvuosi, leikin kulta-aika. Sastamala: Vammalan kirjapaino Oy. 140-163.
- Huttu, T. & Heikkinen, K. 2017. Pää edellä, näin tuet lapsen aivojen kehitystä. Helsinki: WSOY.
- Kalliala, L. 2010. Leikkivä lapsi. Teoksessa E. Jokela & H. Pruuki (toim.) Jo iso, vielä pieni. Helsinki: LK-Kirjat. 113-129.

Holländer, A-M. Helle, A. Ojell, R. Pulkkinen, H. Saarinen, S. Pohjola, K. Sotamaa, I. & Suurnäkki, J. 2013. Lapset Seurakuntalaisina. Kirkkohallitus. Helsinki: Pekan Offset.

Lapsi on uhmaiässä. Vinkkejä lapsiperheen arkeen. Vanhempainnetti. MLL, Helsinki. Julkaistu 25.9.2018. Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/vinkkeja-lapsiperheen-arkeen/lapsi-on-uhmaiassa/> Viitattu: 17.3.2019.

Mackonochie, A. 2006. Uhmaikä, Leikki-ikäisen ongelmallinen käyttäytyminen. Helsinki: Perhemediat Oy.

Minäkö perhetyön tekijä? 2009. Suuntaviivoja perhelähtöisen työtteen vahvistamiseen seurakunnassa. Kirkkohallituksen julkaisuja. Helsinki: Yliopistopaino. Saatavissa: [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/6F5D6F8FFAE4F901C225772E004178DF/\\$FILE/Minakoperhetyontekija.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/6F5D6F8FFAE4F901C225772E004178DF/$FILE/Minakoperhetyontekija.pdf). Viitattu 3.5.2019.

Muhonen, M & Tirri, K. 2008. Mitä on kristillinen kasvatus. Teoksessa M. Holma, J. Holopainen, T. Issakainen, J. Kokkonen, S. Kokkonen, P. Launonen, H. Lindfors, P. Luumi, M. Malmberg, M. Mikkola, M. Muhoneb, A. Mäkinen, H. Petäjä, T. Puolimatka, W. Riekkinen, A. Räsänen, J. Seppo, K. Tirri, A. Vanne, K. Virtanen, V-M., Värri, J. Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-Kirjat. 63-82.

Rautanen, N. 2009. Mitä on vapaa leikki?. Teoksessa L. Alanen & K. Karila(toim.) Lapsuus, lapsen instituutiot ja lasten toiminta. Tampere: Vastapaino.

Sinnkonen, J. 2008. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. Helsinki: WS Bookwell Oy.

Sääkslahti, A. 2018. Liikunta varhaiskasvatuksessa. 2. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Tilastokeskus. 2017. Käsitteet. Perhe. WWW- dokumentti. Saatavissa: <https://www.stat.fi/meta/kas/perhe.html#tab2>. Viitattu: 11.5.2019.

Tirkkonen, T. 2018. Perhetyö. Lapset, nuoret ja perheet. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki. Julkaistu 15.1.2018. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/perhetyo> Viitattu: 23.8.2018.

Turunen, E. 2005. Ikävaiheiden kriisit. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.

Ennalta ehkäisevä perhetyö. Saatavissa: http://kalliopp.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kallio/embeds/kalliowwwstructure/16347_ennaltaehkaiseva_perhetyo_esite.pdf Viitattu 11.5.2019.

Vilen, M. Hansen, M. Janhunen, T. Kytöpuu, K. Salo, S. Seppänen, P. Seppänen, S & Tapio, N. 2010. Perhe ja perhetyö. Teoksessa M. Vilen, P. Seppänen, N. Tapio & R. Toivanen (toim.) Kohtaamisia lapsiperheissä: menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Kirjapaja, 9-59.

.

Kysely perheiden puuhapäivästä opinnäytetyöhön

1. Merkitse (numeroin), montako kyseistä henkilöä on paikalla:

☐ Alle kouluikäinen tyttö	☐ Vanhempi
☐ Alle kouluikäinen poika	☐ Isovanhempi
☐ Alakouluikäinen tyttö	☐ Kummi
☐ Alakouluikäinen poika	☐ Joku muu, ketä? _____
☐ Kummilapsi	

2. Mikä sai teidät lähtemään mukaan perheiden puuhapäivään?

3. Mikä on mukavinta perheiden puuhapäivässä?

4. Mikä kaipaisi kehittämistä perheiden puuhapäivässä?

5. Mistä saitte tiedon perheiden puuhapäivästä?

Ympyröi hauskin piste ja
yliviivaa tylsin piste.
(Voit valita useammankin)

Pomppulinna

Merirosvosaari

Pelkokerroin

Kauneus studio

Autorata

Tyynyhuone

Onginta

Pimeä huone

Raamattuvisa

Välipala

Sählypiste

Taikuripiste

Kysely perheiden puuhapäivästä opinnäytetyöhön

6. Merkitse (numeroin), montako kyseistä henkilöä oli paikalla:

☐ Alle kouluikäinen tyttö	☐ Vanhempi
☐ Alle kouluikäinen poika	☐ Isovanhempi
☐ Alakouluikäinen tyttö	☐ Kummi
☐ Alakouluikäinen poika	☐ Joku muu, ketä? _____
☐ Kummilapsi	

7. Mistä sait tietää puuhapäivästä?

☐ Facebook	☐ Kerhot
☐ Kahvilat	☐ Silta- Lehti
☐ Ilmoitustaulu	☐ Muualta

8. Mikä oli puuhapäivässä mukavinta?

9. Jäitkö kaipaamaan jotain?

10. Vapaa sana
